

Juozas Grušas

MEILĖ, DŽIAZAS IR VELNIAS

Tragiška komedija

VEIKĖJAI:

ANDRIUS

JULIUS

LUKAS

BEATRIČĖ (Beta)

ANDRIAUS TĖVAS

JULIAUS TĖVAS

DIREKTORIAUS PAVADUOTOJA

ZINA

PSICHIATRINĖS LIGONINĖS GYDYTOJAS

KALBĖTOJAS BEPROTIS (Milžinas sanitaras)

PIRMAS

ANTRAS

TREČIAS

CHULIGANAS SUDAUŽYTU VEIDU

VAIKAS

JAUNIMAS

PIRMAS VEIKSMAS

Patalpa, kurios paskirtį sunku iš karto nustatyti. Tai kažkoks pusapvalis kambarys, kurio sienos kreivai sudėstytos iš trikampių, kvadratų. Pora trikampių perlūžę. Bet šviesu, ryškios spalvos. Išpiešti muzikos instrumentai

ANDRIUS, LUKAS, JULIUS ir BEATRIČĖ groja.

Jaunimas šoka tvistą

ANDRIUS (*nustojęs groti*). Nemokate šokti, šunsnukai!

PIRMAS VAIKINAS. Mes ne šunsnukai!

ANTRAS VAIKINAS. Valdyk liežuvį! Tamsta!

ANDRIUS. Beta! Parodyk tiems šunsnosiams, kaip šokti tvistą.

Beatričė pažiūri į Andrių ir staiga ima skambinti Mocarto sonatą. Jaunimas nustebejęs suklūsta

Beta! Šok! (*Griežtai*) Beta!

BEATRIČĖ (*pakyla nuo pianino*). Trenkite!

Andrius, Julius ir Lukas groja. Beatričė šoka.

Šoka gerai, su dideliu temperamentu

PIRMAS VAIKINAS. Bravo! Bravo, mergaičiuke!

ANTRAS VAIKINAS. Leiskite man pašokti su ta pasiutėle.

PIRMA MERGINA. Yra čia ko!..

ANDRIUS (*meta gitarą*). Kad tave perkūnas trenktų! Beta! Tu – velnio vaikas! Tu – kekšė! Kekšių

princesė! Žvaigždė būsi! (*Pakelia Beatričę ant rankų, bučiuoja jai kojas*)

BEATRIČĖ. Andriau! Andriau!..

ANDRIUS. Kai tu taip šoki – pasiutimas! Gyvent negaliu!.. (*Nori išsinešti Beatričę*)

BEATRIČĖ (*piktai*). Andriau! Paleisk! Paleisk!

Lukas prišokęs išplėšia iš Andriaus Beatričę

ANDRIUS. Pinkvarta!

LUKAS. Kiaulė! (*Paleidęs Beatričę, puola Andrių*)

ANDRIUS. Benkartas¹!

LUKAS. Pakartok!!

ANDRIUS. Štai kaip!!

Andrius trenkia Lukui į veidą, Lukas duoda atgal.

Prasideda muštynės

JULIUS. Beatriče, toliau, toliau nuo čia... Mes tą nieką... (*Taip pat puola Andrių*)

PIRMAS VAIKINAS (*šaukia*). Proto netekote! Piemenys!

PIRMA MERGINA. Susimušė! Susimušė!

ANTRAS VAIKINAS. Ne, draugai! Taip neišeina!

TREČIAS VAIKINAS. Atėjome pasišokti! Kaip pas žmones...

Vaikinai išskiria Andrių, Julijų ir Luką

ANDRIUS (*šluostydamasis veidą*). Pinkvarta! Benkartas!

ANTROJI MERGINA. Kodėl jis jį vadina ir taip, ir kitaip?

PIRMAS VAIKINAS. Na, užtenka! Susitaisykite, vyrai!

TREČIAS VAIKINAS. Argi galima kas minutę imti ir siautėti?! Nei iš šio, nei iš to pradėti visuotinį... sukrėtimą! Mergina – tai mergina...

ANTRAS VAIKINAS. Pagrokite dar. Geriau pagrokite...

ANDRIUS. Gal pasamdėte?! Prašau išeiti! Girdite?! Išeikite!!

LUKAS. Nereikia maišytis ne į savo reikalus.

PIRMA MERGINA. Eime iš čia.

TREČIAS VAIKINAS. Ateisim, kai truputį prasiblaivys... atmosfera.

JAUNIMAS išeina

JULIUS. Baltapūkiai... žąsinai.

ANDRIUS (*Lukui*). Susitarėme nepavyduliauti? Susitarėme ar ne?

LUKAS. Susitarėme.

ANDRIUS. Na, ir tvarka.

JULIUS. Bet tu liaukis, Andriau.

ANDRIUS. Ką?

JULIUS. Pats žinai ką. Ji tavo ar ne tavo, bet kiaule nereikia būti.

ANDRIUS. Kvailiai! Aš iš meilės.

BEATRIČĖ. Susitaisykite, berniukai.

ANDRIUS. Sakiau: tvarka!

JULIUS IR LUKAS. Tvarka.

ANDRIUS. Ir žinokite: turime būti vieningi! Tada pagyvėsime! Kitaip – nė velnio!

LUKAS. Nebevadinsi manęs Pinkvarta?

ANDRIUS. Broliu vadinsiu. Gerai?

¹ *Benkartas* – išsigimėlis.

BEATRIČĖ. Gerai.

ANDRIUS. Ne tave klausiu, stirna.

JULIUS. Ir jų daugiau nebereikia. Tų baltapūkių!

ANDRIUS. Užsirakinsime duris ir nieko daugiau neįsileisim. Užtenka. Čia mūsų katilas. Jie turi savo.

JULIUS. O lenda į mūsų. Uostinėti!

ANDRIUS (*pakilojęs tuščią butelį*). Lukai! Atnešk dar! Vieną! Du! Lukai! Broli! Santarvei sustiprinti...

LUKAS (*išsiverčia kišenes*). Tuščia!

ANDRIUS. O dédé?

LUKAS. Dédé?

JULIUS. Ne dédé, o dédienė. Jos vardas – idėja fiks².

LUKAS. Dédé miega.

ANDRIUS. Juliau! O tu?!

JULIUS (*išsiverčia kišenes*). Tuščia!

ANDRIUS. Pasiutimas! Eime į gatvę, užmušime...

JULIUS. Ką?

ANDRIUS. Šunį!

LUKAS. Kvailys. Kur jį dėti?

ANDRIUS. Išprievartausime pirmą sutiktą moterį.

JULIUS. Iš pykčio?

ANDRIUS. Iš pykčio! Iš pykčio! Šunsnukiai, šitaip negalima, reikia pasiutusio smūgio. Palaukite, aš tuoj grįšiu.

BEATRIČĖ (*sulaikydama*). Andriau! Ką tu sugalvojai?

ANDRIUS (*suduoda pirštu jai per nosį*). Ne tavo reikalas, pumpurėli.

BEATRIČĖ. Aš einu kartu su tavim.

ANDRIUS. Niekur tu neisi! Būsi čia!

BEATRIČĖ (*atkakliai*). Andriau! Aš seksiu paskui.

ANDRIUS (*draugams*). Sulaikykite tą kekšę.

Julius ir Lukas sulaiko Beatričę. ANDRIUS greitai išeina

BEATRIČĖ. Jis neturi pinigų.

JULIUS. Jis išėjo nuotykių ieškoti. Geram nuotykiui pinigų nereikia.

BEATRIČĖ. Suprantu, kokių nuotykių.

JULIUS. O kas tai yra geras nuotykis, vaikuti? Tu nieko nežinai.

BEATRIČĖ. Žinau. Aš viską žinau.

JULIUS. Tu paklausk: nuotykis yra gyvenimo druska... Na, na! Nemėgink bėgti. Lukai, stok prie durų.

Lukas atsistoja prie durų

BEATRIČĖ. Andrius ką nors padarys, įklius.

JULIUS. Per kaminą jis išlįs. Nebus nei juodesnis, nei baltėsnis. O „papuniukas“ iš paties pragaro jį ištrauks... Taip, nuotykis – gyvenimo druska. Su Andrium susipažinom taip pat per nuotyki. Prieš metus. Kaune yra tokia „Medžiotojų užėiga“.

BEATRIČĖ. Žinau. Aš viską žinau.

JULIUS. Tokie ilgi stalai. Šautuvas ant sienos...

BEATRIČĖ. O kam šautuvas?

² *Idée fixe* (prancūzų k.) – įkyri mintis, idėja.

JULIUS. Nusišauti. Sėdžiu, girksnoju. Kaimynai vis keičiasi. Ir iš kairės, ir iš dešinės. Žiūriu, vyrukas. Gerai apsirengęs. Išgersim, sako. Išgersim, sakau. Dar? Dar. Na, ir taip toliau. Pagaliau sako: važiuojam namo. Važiuojam. Autobusų stotis. Mašinų daug. Mes – į pirmą pasitaikiusią. Iš karto ir užmigome. Iš karto! Būna taip. Pusiau apokalipsinė³ būklė. Ir niekas nežadino. Net kontrolierius. Vyrukai gerai apsirengę, negi be bilietų važiuos. Ir štai tu paklausyk: mašina pasitaikė kaip tik ta, kurios mums reikėjo. Ir nuvažiavome ten, kur mums reikėjo. Likimas? Nuotykis? Apvaizda? Kaip nori vadink, bet neniekink paslaptinių dalykų. Vėliau pasirodė, kad abu mėgstame džiazą, abu grojame, abu studijavome, metėme... ar kaip ten kitaip... Dabar abu jaučiame panieką mokyklai.

BEATRIČĖ. Andrius pasakojo. Tik truputį ne taip.

JULIUS. Andriui trūksta filosofinės minties. Jo protas praktiškas. Jis mėgsta kitus valdyti. Tai blogas ženklas! Amerikoje būtų milijonierius. Ispanijoj – Franko⁴ adjutantas! O čia archyvo dulkes uosto. Kažką racionalizavo. Dėl to dvigubai padaugėjo darbo.

BEATRIČĖ. Jis sakė, kad sumažėjo.

JULIUS. Melavo. Dar klausyk: likimo ironija! Andriaus tėvas kulto laikais – saugumo tardytojas. Mano – filosofijos daktaras. Idealistinės filosofijos atstovas. Jo tėvas tada taip „paglostė“ mano tėvą, kad šis ir šiandieną neprigirdi.

BEATRIČĖ. Bet už ką gi jį „glostė“?

JULIUS. Už objektyvizmą.

BEATRIČĖ. A!

JULIUS. Reikalinga tai buvo ar ne – atsakyk?! Buvo tokia gyvenimo logika, ir viskas? O mudu, jų sūnūs, draugai! Ir dar kokie! Štai kaip pasaulis keičiasi, mano vaikuti!

BEATRIČĖ. Norėčiau viską suprasti. Bet aš daug ko nesuprantu.

JULIUS. Nereikia visko suprasti. Tikėjimas mažėja.

BEATRIČĖ. Koks tikėjimas?

JULIUS. Luką paklausk. Jis vienas dar tiki.

BEATRIČĖ. Dievu?

JULIUS. Velnio.

BEATRIČĖ. A-a!

JULIUS. Lukas turi kompleksą. Nepilnavertiškumo. Todėl ir tiki...

LUKAS. Aš?

JULIUS. Tu!

LUKAS. Taip. Aš su kompleksu. Galiu prisipažinti.

JULIUS. Lukas – be tėvų. Gimė per kažkokią gamtos neteisybę. Per aklą nuotykią. Būna taip. Ir čia nieko nepadarysi... Lukas turi turtingą ir išmintingą dėdę. Bet tai greičiausiai tik fantazija.

BEATRIČĖ. Fantazija? Kaip tai fantazija?

JULIUS. Dykumų mirażas, dėl kurio galima apsiliesti ašaromis.

BEATRIČĖ. Tai baisiai įdomu! Lukai! Lukai! Kaip ten yra?

LUKAS. Tas mirażas galėtų nupirkti ir parduoti filosofą ir prokurorą.

JULIUS. Matai!

BEATRIČĖ. Kas yra filosofas, aš žinau, o kas prokuroras – nelabai.

JULIUS. Ir nereikia labai žinoti. Iš to niekada nieko gero neišeina.

Jeina ANDRIUS. Stovi nuleidęs galvą.

Abiejose rankose po butelį

³ Apokalipsė – apsireiškimas, vizija.

JULIUS. Ką čia parnešei? Konjako! Du butelius! Valio!

LUKAS. Armėniškas! Tegyvuoja Armėnija! Valio! Svinguok⁵, Juliau!

Julius trimitu groja džiaugsmingą melodiją

JULIUS. Pagerbta!

LUKAS. Taip turi būti!

ANDRIUS. Štai kas, vyrai: bufetininkę užmušiau.

Pauzė

BEATRIČĖ. Ne! Ne! Tai netiesa!

ANDRIUS. Kitos išeities nebuvo. Aš nenorėjau.

LUKAS. Nepuršk čia mums į smegenis!

JULIUS. Kodėl tu ją užmušei?

ANDRIUS. Pažįstama. Būtų išdavusi.

JULIUS. Kalėjimas, draugai! O, tai pakels mūsų prestižą!

ANDRIUS. Sušaudys mane, jei suseks. (*Šaukia*) O aš nebijau! Nebijau! Girdite, nebijau! Velniava! Kokia prasmė?! Viskas nusibodo! Kas mano gyvenime gali įvykti?! Nieko, išskyrus oro atmainas! (*Staiga*) Beta! Štai tau plyta šokolado!

Beatričė net nepažvelgia į šokoladą. Ji žiūri į Andrių su didžiausiu nerimu, su siaubu

JULIUS. Kaip tu ją užmušei?

ANDRIUS (*raitydamas kojas*). Langą iš kiemo... tyliai atkalu... Pasiimu konjako, konjako! Du butelius! Šokolado! Atsigrežiu: bufetininkė! Su skaitytuvais rankose. Naktibalda! (*Nustojęs šokti*) Ką jūs būtumėte darę? (*Po pauzės, vėl raitydamas kojas*) Tuščias šampano butelis! Pati ranka stvėrė! Per galvą! Nė žodžio neištarė. Net neriktelėjo. Virsdama apkabino mano kojas. Nepaleidžia. Pirštai – kabliai. Įpratę grobti.

Pauzė

JULIUS. Velnio akivaizdoje tu buvai pradėtas, žmogau.

ANDRIUS. Velnio? (*Staiga ima kvatoti*) Velnias vedžiojo mano ranką! Velnias! Aš neatsakingas. Taip turėjo būti!

JULIUS. Tu – naujas Raskolnikovas⁶!

ANDRIUS. Koks Raskolnikovas?

JULIUS. Dostojevskio. Tik neatgailaujantis.

ANDRIUS. Aš juokiuos iš visko. Niekuo netikiu.

BEATRIČĖ (*pripuolusi prie Andriaus*). Ne! Ne! Netiesa! Tu neužmušei žmogaus! Aš žinau, neužmušei! Tu negali užmušti! Negali! Tu negali!

ANDRIUS. Negaliu? Pažiūrėk į mano rankas. Kruvinos? Taip?

BEATRIČĖ. Nekruvinos! Nekruvinos! (*Glaudžia prie veido*)

LUKAS (*šturkščiai atstūmęs Beatričę, pažiūrėjęs į Andriaus rankas*). Kruvinos!

BEATRIČĖ staiga išbėga. Pauzė. Andrius, Julius ir Lukas ima kvatoti

JULIUS. Per daug išgąsdinome Betą. Į miliciją nudums.

ANDRIUS. Gerai. Tai bus nuotykis! Kolosališkas!

JULIUS. Bet iš kur tu nugriebei konjako?

⁴ *Franciskas Frankas* (1892–1975) – Ispanijos generolas, diktatorius.

⁵ *Svinguoti* – atlikti muzikinį kūrinį arba šokį svingo (XX a. 4–5 deš. džiaz) stiliumi.

⁶ *Rodionas Raskolnikovas* – rusų rašytojo Fiodoro Dostojevskio romano *Nusikaltimas ir bausmė* veikėjas. Jis save priskiria prie išskirtinių žmonių, vadovujančių visuomenei. Norėdamas tai įrodyti, nužudo senutę ir jos seserį.

Kažkas tyliai beldžia į duris

ANDRIUS. Tss!..

LUKAS (*pašnibždomis*). Tai jie beldžia...

JULIUS. Kas jie?

LUKAS. Baltapūkiai.

JULIUS. Ne.

LUKAS. Tai milicija.

JULIUS. O ne!

LUKAS (*sujaudintas*). Jūsų... jūsų tėvai!

JULIUS (*tyliai nusijuokęs*). Ne, ne! Niekada!

LUKAS. Tai kas? Mes gi esame kai ką iškrėtę.

ANDRIUS (*piktai*). Tylėk!!

LUKAS. Juokais... žinoma, juokais...

Beldžia garsiau. BALSAS: „Atidarykite duris!“

„Atidarykite duris!“

ANDRIUS. Tss!.. (*Pašnibždom*) Niekada durų nebeatidarysim. Niekada! Čia mūsų katilas!

LUKAS. Man atrodo, kad yra tokių, kurie... nori mus pamokyti.

ANDRIUS. Kiekviename žingsnyje yra tokių, kurie nori mus pamokyti. Ir kas iš to?

Andriaus tėvo kabinetas. Baldų beveik nėra. Tik dvi didelės stilizuotos taburetės. Vienoje pusėje šautuvas ant sienos ir erelio iškamša, kitoje – bylos, bylos, lygiai sustatytos ir, matyt, retai kada judinamos.

Atkakliai skamba durų skambutis

Iš miegamojo ateina ANDRIAUS TĖVAS. Jis atidaro duris.

BEATRIČĖ! Jis nori sulaikyti ją

ANDRIAUS TĖVAS. Po velniais! Ko tamstai reikia?

BEATRIČĖ. Atleiskite...

ANDRIAUS TĖVAS. Tamsta prikėlei mane.

BEATRIČĖ. Atleiskite, tai labai svarbu.

ANDRIAUS TĖVAS. Kas tamsta?

BEATRIČĖ. Beatričė.

ANDRIAUS TĖVAS. Beatričė?! Po velniais! Tai man nieko nesako.

BEATRIČĖ. Suprantu, tėveli...

ANDRIAUS TĖVAS (*pasipiktinęs*). Ką?!

BEATRIČĖ. Su jumis norėjau pasikalbėti.

ANDRIAUS TĖVAS. Aš miegojau.

BEATRIČĖ. Žinojau, kad jūs miegojote. Užtat ilgai ir skambinau.

ANDRIAUS TĖVAS. Išeik! Išeik! Arba aš išmesiu tamstą. Beprotė kažkokia! Iš miego prikėlė!

BEATRIČĖ. Nereikia taip šaukti, tėveli.

ANDRIAUS TĖVAS. Aš tamstai ne tėvelis. Išeik!

BEATRIČĖ. Aš – Beatričė. Andrius mane vadina Beta.

ANDRIAUS TĖVAS. Andrius? Koks Andrius?

BEATRIČĖ. Jūsų sūnus.

Pauzė

ANDRIAUS TĖVAS. Hm... Jūs pažįstami?

BEATRIČĖ. Taip.

ANDRIAUS TĖVAS (*nužvelgęs Beatričę ir įsitikinęs, kad ji graži*). Ir, žinoma... draugai.

BEATRIČĖ. Beveik sužadėtiniai.

ANDRIAUS TĖVAS (*pasitraukia atbulas*). To betrūko! Ar tamsta žinai, ką reiškia tas žodis?

BEATRIČĖ. Žinau.

ANDRIAUS TĖVAS (*labai piktai*). Ar žinai, ką reiškia sužadėtiniai?!

BEATRIČĖ. Taip. Žinau.

ANDRIAUS TĖVAS. Kas tamsta tokia?

BEATRIČĖ. Jūs klausiate, ką aš dirbu?

ANDRIAUS TĖVAS (*labai nepatenkintas*). Žinoma.

BEATRIČĖ. Aš – mokinė.

ANDRIAUS TĖVAS. A! Kur su Andrium susipažinai?

BEATRIČĖ. Šokiuose.

ANDRIAUS TĖVAS. Šokiuose! Na, žinoma!.. Seniai?

BEATRIČĖ. Prieš porą mėnesių... Gal mažiau...

ANDRIAUS TĖVAS. O paskui?

BEATRIČĖ. Kas paskui?

ANDRIAUS TĖVAS. Paskui... susitikdavote?

BEATRIČĖ. Mes grojame džiazė.

ANDRIAUS TĖVAS. A! Tai iš tų!.. Ko norėjai, Beatriče?

BEATRIČĖ. Sakykite, ar Andrius buvo parvažiavęs į namus? Ką tik dabar... prieš kokį pusvalandį?

ANDRIAUS TĖVAS (*po pauzės, sunerimęs*). Buvo. Atrodo, buvo. O kas?

BEATRIČĖ. Tai nepaprastai svarbu. Tikrai buvo?

ANDRIAUS TĖVAS. Taip. Tikrai. Durimis patrankė ir vėl išlėkė. Girdėjau mašiną gatvėje. Jo paties nemačiau.

BEATRIČĖ. Kokia aš laiminga! Taip ir buvo! Kokia aš laiminga!

ANDRIAUS TĖVAS. Kodėl tamsta taip džiūgauji?

BEATRIČĖ. Tai nepaprastai svarbu. Bet iš kur jis gavo pinigų taksi? Jis neturėjo net autobusui.

ANDRIAUS TĖVAS. Tamsta taip gerai žinai jo reikalus?

BEATRIČĖ. Žinau. Sakykite, ar Andrius paėmė konjako? Du butelius.

ANDRIAUS TĖVAS. Konjako?! Aš patikrinsiu. Sėsk tamsta. (*Išeina ir grįžta*) Taip. Du butelius. Velnias! Prisiitakė raktą. A! Velnias!

BEATRIČĖ. Kokia aš laiminga! Jūs negalit įsivaizduoti! Kokia aš laiminga!

ANDRIAUS TĖVAS. Po velniais! Kodėl tamsta taip džiūgauji? Kvailos lažybos, ar kas?

BEATRIČĖ. Andrius pasisakė įsilaužęs į kavinę, užmušęs bufetininkę, pavogęs konjaką. Draugai patikėjo. Aš nenorėjau tikėti. Aš netikėjau.

ANDRIAUS TĖVAS. Šlykštūs kliedėjimai! Kelintą dieną jūs ten pilate?

BEATRIČĖ. Ko jūs klausiate?

ANDRIAUS TĖVAS. Kelintą dieną girtaujate?

BEATRIČĖ. Pirmą.

ANDRIAUS TĖVAS. Trečią tikrai paskersite bufetininkę. Ir tau ne gėda? Ne gėda?

BEATRIČĖ. Ne.

ANDRIAUS TĖVAS. Andrius ne vieną tokią „sužadėtinę“ turėjo.

BEATRIČĖ. Žinau.

ANDRIAUS TĖVAS. Jis jas vadina... žinai kaip... kekšėmis. Turbūt tau tas žodis taip pat girdėtas?

BEATRIČĖ. Taip. Kartais ir mane jis taip vadina.
ANDRIAUS TĖVAS. Aišku, turi tam pagrindo.
BEATRIČĖ. Neturi.
ANDRIAUS TĖVAS (*su ironija*). Sakai, neturi?
BEATRIČĖ (*nuoširdžiai*). Ne.
ANDRIAUS TĖVAS. Kas tavo tėvai?
BEATRIČĖ. Mano tėvas paliko mamą. Vėliau mama susidėjo su kitu, išvyko kažkur į Sibirą, paliko mane. Aš gyvenu pas senelę.
ANDRIAUS TĖVAS. Kiek tau metų?
BEATRIČĖ. Septyniolika.
ANDRIAUS TĖVAS. Kelintoj klasėj?
BEATRIČĖ. Dešimtoj.
ANDRIAUS TĖVAS. Senelė nedraudžia tau groti džiazu?
BEATRIČĖ. Kai vėlai grįžtu, – neįsileidžia.
ANDRIAUS TĖVAS. Kur tada nakvoji?
BEATRIČĖ. Kieme.
ANDRIAUS TĖVAS. Kieme?
BEATRIČĖ. Sodelyje. Bet ten nieko... Labai ramu. Tik medžiai, dangus... Pilna žvaigždžių. Galvoji, galvoji, paryčiu užsnūsti. Žiemą įsileidžia. Senelė gera.
ANDRIAUS TĖVAS. Jei būtų motina, nesitrankytum.
BEATRIČĖ. Jei būtų, nesitrankyčiau.
ANDRIAUS TĖVAS. Gal man paimti brūkly⁷ ir išperti tau kailį. Gerai išvanoti!
BEATRIČĖ. Kodėl?
ANDRIAUS TĖVAS. Kad proto įgautum. Kad paliktum Andrių ir visą jų bandą. Tavęs, matyt, niekas nelupo.
BEATRIČĖ. Ar jiems bus geriau, jei aš juos paliksiu?
ANDRIAUS TĖVAS. Tau bus geriau. Man tavęs gaila.
BEATRIČĖ. O Andrius negaila? Aš jam reikalinga... Tikrai, tikrai aš jam reikalinga.
ANDRIAUS TĖVAS. Ar tu tokia naivi, ar tik apsimeti?
BEATRIČĖ (*ne visai supratusi Andriaus tėvo klausimą*). Neapsimetu. Aš Andriui reikalinga. Be manęs jis gali... nežinau, ką gali... Aš noriu paklausti... Aš vis galvoju, ką jūs su Andrium kalbate. Ar jį pažįstate? Kodėl jis vis apie užmušimus? Kodėl jo galvoje fantastiškiausios žmogžudystės? Mane siaubas ima. Juk vieną dieną jis gali... Sakykite, ar fantazija ir lieka fantazija? Daugiau nieko... Taip sau... Aš daug galvojau. Turbūt jums juokingas... mano galvojimas...
ANDRIAUS TĖVAS (*labai rimtai*). Nejuokinga.
BEATRIČĖ. Aš negaliu Andriaus suprasti. Kartais suprantu, o kartais ne. Dar tokie dalykai... Negaliu jums nė pasakyti.
ANDRIAUS TĖVAS. Sakyk. Drąsiai sakyk.
BEATRIČĖ. Aš pasakysiu.
ANDRIAUS TĖVAS. Na...
BEATRIČĖ (*po pauzės*). Aš pasakysiu: išprieivartavimai.
ANDRIAUS TĖVAS. O! Iš ko gi tu sprendi?
BEATRIČĖ. Iš jo kalbų.

⁷ *Brūklys* – lazda, rykštė.

ANDRIAUS TĒVAS. Kokių kalbų?

BEATRIČĖ. Kalbų... tokių...

ANDRIAUS TĒVAS. Pavyzdžiui?

BEATRIČĖ. Eina gatve, staiga... atleiskite, aš išstarsiu jo žodžius... bet jūs nesipiktinkite... kitaip aš negaliu pasakyti teisybės... Eina gatve, staiga keistai nusišypso ir sako: „Apetitiška boba! Ne aš būsiu, jei jos neiš...“

ANDRIAUS TĒVAS (*nustebęs*). Tau taip sako?

BEATRIČĖ. Man.

ANDRIAUS TĒVAS (*dar daugiau ja pačia stebėdamasis*). Tau?

BEATRIČĖ. Man. Paseka, kur ji nuėjo. Grįžta. Susėdame ant suoliuko. Tylime. Jis švilpauja. Ką nors pasako. „Karo tikrai nebus.“ Ir vėl švilpauja, kažką mąsto. Kažką bloga. Ir vėl: „Garbės žodis, aš ją...“

ANDRIAUS TĒVAS. Galvoje man netelpa. Kodėl jo nemeti?

BEATRIČĖ. Jis man skirtas. Aš jam reikalinga... O kartais mes kalbame labai rimtai. Pradžioje jis tyčiodavosi iš mano žodžių. Dabar nebesityčioja. Tik žiūri į mane ir kažką galvoja. O akys visai kitos.

ANDRIAUS TĒVAS. Tu mane stebini. Ir gąsdini.

BEATRIČĖ. Paskui jis kalba. Ir aš kalbu. Žodžiai savaime darosi kitokie. Tėveli... atsiprašau.

ANDRIAUS TĒVAS. Ne, ne... Nereikia atsiprašinėti...

BEATRIČĖ. Andrius pats per save geras. Gali būti geras. Juk ir jūs taip galvojate? Ar ne? Gali! Tik jis nori būti kažkoks „didvyris“. Žiaurus nori būti. O geria – iš koto virsta! Geria dėl to, kad nekenčia... Ko? Pats nežino. Ir per daug apie save galvoja. Jis gali prieiti tokią ribą, kurią peržengęs nieko nebesuprastų.

ANDRIAUS TĒVAS. Kokią ribą?

BEATRIČĖ. Nežinau. Bet yra tokia riba? Juk taip? Yra? Ją peržengęs, žmogus jau nieko nebesupranta.

ANDRIAUS TĒVAS. Bet Andrius? Andrius? Kokią jis ribą gali peržengti... kad paskui nieko nebesuprastų?

BEATRIČĖ. Kaip man jums atsakyti? Jūs pats žinote... Visai nusigerti. Didelį nusikaltimą padaryti ir nesuprasti, ką padarė... Ar ne taip?

ANDRIAUS TĒVAS. Galbūt. Taip, taip.

BEATRIČĖ. Matau aš, kaip jie apsvaigsta. Baisiai apsvaigsta. Net nuo džiaz. Nuo šokio. Jie nori apsvaigti.

ANDRIAUS TĒVAS. Ar tu juos sulaikai?

BEATRIČĖ. Ne. Nesulaikau. Aš – bejėgė sulaikyti.

ANDRIAUS TĒVAS. Dėl to, kad pati apsvaigsti.

BEATRIČĖ (*išsigandusi*). Aš?

ANDRIAUS TĒVAS. Tu.

BEATRIČĖ (*po pauzės*). Galbūt... bet aš... kitaip... Jūs nesijuokiate iš manęs?

ANDRIAUS TĒVAS. Ne.

BEATRIČĖ (*susijaudinusi, bet ryžtingai*). Andrius vis vien kada nors supras...

ANDRIAUS TĒVAS. Ką supras?

BEATRIČĖ. Kas tai yra meilė. Supras! Supras!.. Tada viskas pasikeis. (*Po ilgos pauzės*) Jūs mylite Andrių?

ANDRIAUS TĒVAS. Daugiau nieko neturiu. Vienintelis sūnus. Daug tikėjau iš jo. Tiesiog svajojau... Po velniais. Matai, jaudinuosi... Pražilau dėl jo. Kuris iš mudviejų likimo auka? Tėvas ar sūnus? Nežinau. Neturėjau laiko viską suprasti, permatyti. Dabar savęs klausiu, kaip tai galėjo atsitikti, kad

mano sūnus... aš jam kalbėdavau, o kartais, sukandęs dantis, tylėdavau. Buvau griežtas. Ir nieko. Nieko! Kažkokios kitos jėgos užvaldė. Iš kur, kokios – neaišku... Jei tu galėtum... taip, Beatrice, jei galėtum... Supranti mane... Nevedęs vyras tai ne žmogus... Na, ir kalbu! Juk tau tik septyniolika.

BEATRIČĖ. Aš suprantu jus. Aš laiminga. O dabar einu. Per daug nebarkite Andriaus. Pasakykite, kad jūs kenčiate dėl jo. Aš pati pabarsiu. Jei reikės ir... apmušiu.

ANDRIAUS TĖVAS. Oo! (*Staiga apkabina ją*) Vaikeli... Vaikeli... Kas tu tokia esi? (*Paleidęs ją*) Su Andrium pasikalbėsiu.

BEATRIČĖ išeina

ANDRIAUS TĖVAS ir ANDRIUS

ANDRIAUS TĖVAS. Tėviškai noriu pasikalbėti. Nestypsok ten! Stok čia ir atsakinėk!

ANDRIUS. Aš galiu atsakinėti ir pro langą žiūrėdamas.

ANDRIAUS TĖVAS. Ne!

Andrius prieina arčiau

Kur gavai pinigų taksi? Aš nekalbu jau apie konjaką. Kur gavai? Tu neturėjai net autobusui?

ANDRIUS. Visapusiška informacija! Pasitarnavo kekšė.

ANDRIAUS TĖVAS. Nedrįsk jos taip vadinti!

ANDRIUS. Susigiedojo...

ANDRIAUS TĖVAS (*labai griežtai*). Kur gavai pinigų taksi?

ANDRIUS. Laimingas nuotykis. Draugas važiavo pro šalį.

ANDRIAUS TĖVAS. Melas!

ANDRIUS. Pažįstamas taksi šoferis...

ANDRIAUS TĖVAS. Melas!

ANDRIUS. Nuėjo vakarieniauti...

ANDRIAUS TĖVAS. Vėl nuvarei mašiną?!

ANDRIUS. Pasiskolinau.

ANDRIAUS TĖVAS. Pasiskolinai!

ANDRIUS. Pasaulis nesubyrėjo, jei pusvalandžiui skubiam reikalui... Vėl gražinau į vietą.

ANDRIAUS TĖVAS. Prieš metus numarinau bylą dėl to, kad sūnus buvo įmaišytas. Po velniais...

ANDRIUS. Ne aš tada nuvariau. Už kitus atsakyti negaliu.

ANDRIAUS TĖVAS. Tu šoferį sumušei!

ANDRIUS. Jis buvo niekšas.

ANDRIAUS TĖVAS. Niekšas buvo jis?! Šoferis? Taip? Reikėjo jums tada duoti, kas priklausė. Ir šiandien man sąžinė nerami. Dabar penkiolikos parų užteks?

ANDRIUS. Gal pridėtum daugiau?

ANDRIAUS TĖVAS. Pridės. Antras klausimas: ta Beatrice tavo sužadėtinė?

ANDRIUS. Kodėl ne Puškino?

ANDRIAUS TĖVAS. Nesimaivyk! Žadėjai ją vesti?

ANDRIUS. Angliškas anekdotas. Šimtai tokių... Gal baigsite tardymą?

ANDRIAUS TĖVAS. Baigsiu, kai reikės. Šitokiais pažadais nesišvaistoma! Kas paskui? Senelė iš namų ją išmes!

ANDRIUS. Dabar nebe tie laikai.

ANDRIAUS TĖVAS. Kokie gi?! Kodėl į namus pareini tik kas trečią dieną? Ne dažniau. Kur būni?

ANDRIUS. Susirinkimai, pasitarimai... repeticijos... Kas gi dabar pareina į namus dažniau kaip trečią dieną?

ANDRIAUS TĒVAS (*šaukia*). Atsakinėsi rimtai ar ne?

ANDRIUS. Rimčiau nemoku.

ANDRIAUS TĒVAS. Neberandi kelio į namus? Kas tu? Paklydęs šuo? Valkata? Nėra tau namų židinio? Nėra?

ANDRIUS. Nėra.

ANDRIAUS TĒVAS. Kas iš tavęs jį atėmė?

ANDRIUS. Aš išeinu.

ANDRIAUS TĒVAS. Neišeisi! Kas iš tavęs atėmė namų židinį?

ANDRIUS. Nori žinoti? Tu atėmei! Tu! Tu!

ANDRIAUS TĒVAS (*traukiasi atbulas*). Po velniais!.. Tėvas! Taip! Tėvas! Atėmė namų židinį! Mokytojai tave skriaudė, valdžia skriaudė, dabar tėvas... Kai motina dar mokykloje nagais sudraskė mokytojai veidą, tai ji buvo gera. Iškviesta dėl tavo žvėriškumų.

ANDRIUS (*puola tėvą*). Neįžeidinėk mirusios motinos!

ANDRIAUS TĒVAS. Nuleisk kumščius! Skelčiau tau antausį, bet atleidžiu... už tai, kad gini motiną.

ANDRIUS. Tu įpratęs skaldyti antausius.

ANDRIAUS TĒVAS. Jei kas būtų tave gerai apskaldęs, gal šiandien būtum žmogus.

ANDRIUS. Žmonės tik jūs! Žinoma! Daužėte vienas kitą. Pagal planą. Mes norime gyventi. Paimti iš gyvenimo viską, ką jis gali duoti. Mušame tik įpykę.

ANDRIAUS TĒVAS. Kas „mes“? Tu?

ANDRIUS. Aš. Kiti tokie, kaip aš. Jaunoji karta.

ANDRIAUS TĒVAS. Jaunoji karta! Nori tikrai gyventi! Mokslininkai, kosmonautai – ne jaunoji karta? Nenori gyventi? Negyvena? Jūs – jaunosios kartos gangrenuojanti dalis! Maža dalis! Teršianti visą kūną! Štai kas!

ANDRIUS. Dar nesuteršiau nieko. Būk ramus.

ANDRIAUS TĒVAS. Pats nesupranti, kaip suteršei! (*Su skausmu*) Aš turiu tai matyti, suprasti, tėviškai kalbėti ir... niekuo geru netikėti.

ANDRIUS. Be reikalo jaudinies, tėve. Seniai žinai, nugeriu. O kas nenugeria? Pas tave atėję draugai nenugeria? Ir kaip dar! Bet aš nevagiu. Aš ne vagis. Tai būtų vulguru.

ANDRIAUS TĒVAS. Vagi! Vagi! Įtaisiau į archyvą, kad nebūtų ko vogti. Ir kas iš to? Iš namų vagi, mašinas nuvarinėji.

ANDRIUS. Jei turėčiau savo, nereikėtų nuvarinėti. Seniai prašau. Tu nenori nė girdėti.

ANDRIAUS TĒVAS. Ir negirdėsiu, kol nepradėsi rimtai gyventi.

ANDRIUS. Ką turiu daryti? Mišioms tarnauti, kaip senelis, jaunas būdamas, kad tarnavo. Ne visi gali būti kosmonautai.

ANDRIAUS TĒVAS. Bet žmonės nori kuo nors būti? O kuo jūs norite būti? Nesišaipyk! Kuo jūs norite būti?

ANDRIUS. Jaunais žmonėmis. Ir viskas. Mes turime savo pažiūras.

ANDRIAUS TĒVAS. Ir jas skelbiate, kai sutemsta. Dieną nedirstate. (*Beveik sau*) Niekšai! Niekšai! Po velniais!.. Kandidatai į kalėjimus! Štai kas. (*Andriui*) Kokios jų kalbos! Nužudžiau, išprievartausiu! Žodžiai gali virsti darbais.

ANDRIUS. Mėgstu stebinti. Ir viskas. Mėgstu stiprius įspūdžius. Man taip patinka. Ir kitiems patinka. Niekas nenori būti nuobodulio pūsle.

ANDRIAUS TĒVAS. Jums nuobodu. Nuobodu gyventi? Mums nebuvo nuobodu.

ANDRIUS. Jūs turėjote klasių kovą. Jei būtų atėmę? Ką būtumėte sakę? Nuobodu gyventi! Garantuoju.

ANDRIAUS TĒVAS. Kokia išmintis! Išaiškinote klasių kovos esmę! Pagrindas: nuobodumas. Žmonėms nusibosta ramiai gyventi, ir jie pradeda kovą. Lenkiamės iki žemės... Dėkojame.

ANDRIUS. Nesimaivyk, tėtuši. Jei jau kas turi dėkoti, tai tik mes. Leidote mums paištivirkauti, sudarėte sąlygas, pašalinote kliūtis. Ir mus papirkote. Žinoma, tas jums nieko nekainavo. O mes laimingi. Ačiū!

ANDRIAUS TĒVAS. Neleidome! Viską dergti, j purvą minti – neleidome! Iš gyvenimo daryti mėšlyną – neleidome! Ne! Ne!

ANDRIUS. Nešūkaukite! Nė velnias nesupras, kur mėšlynas, kur ne mėšlynas. Nebežinote nė jūs patys, ką leidote, ko neleidote, ką pašalinote, ko nepašalinote. Nieko kito dabar jums ir nelieka, kaip mus kaltinti. Mes kiaurai jus perkrimtome, tėtuši.

Pauzė

ANDRIAUS TĒVAS. Taip, pašalinome kai ką. Badą pašalinome! Badą! Neteko jums nei žiurkių, nei šunienos esti. O tas kažką davė. Kažką, kas privertė suprasti duonos vertę. Ir gyvenimo vertę! Pašalinome baimę! Baimę pašalinome, tikėdamiesi, kad jūs pakilsite. O jūs nepakilote. Susmukote! Ar teisingai padarėme?!

ANDRIUS. Baimė mirė.

ANDRIAUS TĒVAS. Atgaivinsim!

ANDRIUS. Jau nebeatgaivinsite. Bet gal užteks, tėve?

ANDRIAUS TĒVAS. Tuoj baigsim. Taip, mes nusikaltome jums, daug ką ne laiku pašalindami. Mes viską darėme ateičiai. Ir staiga pamatėme jus kaip dabartį. Dabartį, kuri aukojama ateičiai. Bet mes nenorime (*šaukia*), nenorime, kad mūsų vaikai būtų paaukoti kaip trasa ateinančioms kartoms. Nenorime, kad mūsų vaikai būtų supuvusi generacija! Nenorime! Nenorime! (*Staiğa paima telefono ragelį, surenka numerį*) Kalba prokuroras. Štai koks reikalas. Mano sūnus praėjusią naktį gatvėje nuvarė mašiną. Suimkite jį.

ANDRIUS. O! Niekšas! (*Suduoda kumščiu per galvą tėvui*)

ANDRIAUS TĒVAS. Šitaip reikia mušti! (*Trenkia Andriui taip, kad tas iš karto krenta. Pažvelgęs į gulintį sūnų, vėl paima ragelį*) Mane buvo sutrukde. Taip. Suimkite nusikaltėlį ir griežtai nubauskite. Viskas.

Pirmojo paveikslo kambarys. ANDRIUS, JULIUS ir LUKAS skaito Beatričės dienoraštį. Garsiai juokiasi

JULIUS. Na, ir pasiutus! Tikra Beta!

LUKAS. Kaip tau pavyko pagrobti dienoraštį?

ANDRIUS. Pavyko. (*Skaito*) „Kas man šovė į galvą! Nubėgti prie jo lango! Dvyliktą valandą! Slapta pamatyti, koks jis būna vienas. Ką jis veikia. Jis buvo nusirengęs. Turbūt ne visai. Mačiau tik iki pusės. Aš buvau kaip patrakusi. Puoliau iš kiemo... Sargas ką tik užrakinęs vartus. „Šok per viršų!“ Kaip persiritau, pati nežinau. O sargas: „Merga! Merga!“ Bėgu, juokiuos, juokiuos, o ašaros per veidą. Tegu! Tegu! Tegu tyčiojasi! Stirna, bėganti gatvėmis, suviliota žiburių! Kokia aš!“

LUKAS. Myli tave, velnio išpera! Galima sprogti iš pavydo.

JULIUS. Skaityk toliau.

ANDRIUS. „Rūko žmona negyvai nugulė trijų savaičių kūdikį. Visa gatvė juokėsi.

Andrius, Julius ir Lukas ilgai kvatoja

Girtas Rūkas primušė žmoną. Septyni alkani vaikai. Kaklai ištįsę... Kažkas pasakė: „Gimsta kaip šunyčiai!“ Koks baisus pasaulis! Dieve, koks baisus pasaulis!“

LUKAS. O vis dėlto aš suprantu Beatričę.

ANDRIUS. Tarp kita ko, vakar paskandinau tris šunyčius, Dianos! Skaitykim toliau. (*Permeta akimis*

dienoraščio tęsinį, vienas ilgai juokiasi. Paskui skaito garsiai) „Šiandieną klasėje slapta susirašinėjome. Parašiau Nijolei, ar velnias galėtų padaryti vaiką? Ji parašė: „Koks velnias?“ Aš atsakiau: Vyriškos lyties. Rašteliu pagavo direktoriaus pavaduotoja. Kas dėjosi, negalima įsivaizduoti. Supelėjusi senmergė! Pati kraiposi prieš kiekvieną berną kaip beždžionė.“

JULIUS (*sužavėtas*). Na, ir Beta! Tegu ją velniai! Iš proto išsikraustytų direktoriaus pavaduotoja perskaičiusi!

Andrius skaito tyliai

LUKAS. Vėl juokinga?

Visi trys pasilenkia prie dienoraščio, skaito, juokiasi

ANDRIUS. Visą laiką ji vaizdavo mergiotę titnağą. Nė iš tolo! O štai, matote, kokia kumelaitė!

JULIUS. Paslaptingi sutvėrimai tos kumelaitės. Jų vaizduotės – pilnos ištvirkimo.

ANDRIUS. Dienoraštį nunešiu direktoriaus pavaduotojai, „senmergei supelėjusiai“.

JULIUS. Pasiutai! Betai galvą nuims!

ANDRIUS. O man nenuėmė? (*Parodo nukirptus plaukus*) Per ją! O ten buvo ne literatūra.

JULIUS. Tai niekšinga!

ANDRIUS. Ką aš padarau – niekšinga. Ką tu – ne.

LUKAS (*sugniaužęs kumštį*). Andriau! Vošiu į blyną!

ANDRIUS. Šalčiau! Nešok per aukštai! Vyrų, rimtai! Aš gi turiu atsilyginti. Pasakiau jai: užmušti tave per maža! O čia bus nei per maža, nei per daug. Pasiskaitys, pasikalbės. Ir abi atrodys – kaip per kanalizacijos vamzdžius išlindusios. Žiūrėk ir gėrėkis! (*Garsiai juokiasi*)

Kabinetas mokykloje

DIREKTORIAUS PAVADUOTOJA (*sega ant lentos lapą iš Beatricės dienoraščio. Ji labai įžeista. Viena kalba pro dantis*). Supelėjusi senmergė... Taip, taip... Kraiposi prieš kiekvieną berną. Pažiūrėsim, kaip tu pasikraipysi... (*Šaukia pravėrusi duris*) Mokine Beatrice Vizgirdaite! Įeik!

Įeina BEATRIČĖ

Turbūt nujauti, kam tave pasikviečiau. Nuolat gauname signalus apie tavo įtartiną elgesį... mokinei netinkamą skandalingą elgesį. Dabar štai žmonės atsiuntė tavo dienoraštį. Kaip pedagogė, aš turėjau susidomėti, nes dienoraštis – sielos veidrodis. Perskaičiau visą. Labai įdomus. Vietomis skaitydama suabejojai, ar tikrai sveiko proto ta, kuri jį rašė. Apie meilę visos mergaitės svajoja. Niekas joms neuždrausta. Bet čia purvas, ne svajonė. Štai vienas puslapis. Malonėk pati perskaityti, įsigilinti ir apkaltinti save. O gal išsiteisinsi? Teisinkis! Aš noriu žinoti, kaip pati žiūri į savo tokias mintis. Na, malonėk perskaityti. Malonėk! (*Įsakmiai*) Malonėk!

BEATRIČĖ (*skaito labai susijaudinusi*). „Užvaldė jis mano mintis. Visą jį matau – gražų, nuogą ir tyrą. Koks saldus meilės smalsumas! Kaip man suprasti save? Būna valandų, gulčiau čia pat ant žemės... pasiduočiau, lyg priepuolio pagauta. Ir tai būtų kaip pirmas pavasario žiedas.“

DIREKTORIAUS PAVADUOTOJA. Įsigilina? Dabar pasikalbėkim. Kodėl tokius žodžius parašei? Šitaip apie meilę tegali galvoti? Tik šitaip? Ko tyli? Nebegali burnos praverti? Kalbėkim be pagražinimų, kaip tavo dienoraštyje. Gulti čia pat ant žemės! Bėgti į tamsų mišką!.. Ir viskas! Ir čia meilė? Naujas supratimas apie meilę. Septyniolikmetės supratimas! Mokinės, dešimtaklasės! O subrendusi geriau galvosi? Gal tik rafinuočiau. Bet nuo guolio toliau nenuėisi. Tau meilė – ne aukščiausia pareiga. Tau meilė – pasismaginimas. Meilė – lova! Ir jokios atsakomybės už save, jokių varžtų, jokios gėdos! Viskas leista.

BEATRIČĖ (*šaukia*). Ne! Ne! Ne!

DIREKTORIAUS PAVADUOTOJA. Ne? Skaityk, dar kartą! (*Valdingai*) Girdi? Skaityk! (*Trypia koja*)

Skaityk!!

BEATRIČĖ (*skaito dūstančiu balsu, sustodama*). „Užvaldė jis mano mintis. Visą jį matau – gražų, nuogą ir tyrą. Koks saldus meilės smalsumas! Kaip man suprasti save? Būna valandų, gulčiau čia pat ant žemės... pasiduočiau, lyg priepuolio pagauta. Ir tai būtų kaip pirmas pavasario žiedas.“

DIREKTORIAUS PAVADUOTOJA. Dabar gali pasakyti: taip, jūs teisi! Pasiekė tave mano žodžiai? O gal mes čia nieko nesuprantame? Kalbėk! Kalbėk!

Pauzė. Beatričė tyli. Jos akyse siaubas

Septyniolikmetės slankioja naktimis apie restoranus ir barus. Pas vyrus pro langus lenda, į ligonines patenka... Nauja karta! Laisva karta! Mes, vyresnieji, galime tik stebėtis. Stebėtis ir tylėti. Prabilsi – būsi kaltas. Mūsų pažiūros vertos patyčių, pajuokos!.. Kokių priemonių imtis? Gal jokių? Tėvai? Pabėgę, pasimetę, išsiskyrę. Vaikai – Dievo valioje. Ne! Velnio valioje! Nauja karta! Išteka, veda! Jau nusibodę vienas kitam, nusivalkioję. Geria, mušasi. Ji trunkosi su kitu, jis – su kita. Skiriasi. Vėl veda. Vėl skiriasi. Kas tai? Meilė? Prigimties teisė? Ar kažkoks košmaras? Pragaras! Piktoji dvasia! Kur viso to pradžia? (*Staiga šaukia*) Skaityk! Skaityk tikrąją tų baisių žodžių prasmę!

BEATRIČĖ (*greitai prieina, skaito tragišku balsu*). „Užvaldė jis mano mintis. Visą jį matau – gražų, nuogą ir tyrą. Koks saldus meilės smalsumas! Kaip man suprasti save? Būna valandų, gulčiau čia pat ant žemės... pasiduočiau, lyg priepuolio pagauta. Ir tai būtų kaip pirmas pavasario žiedas.“

Paskaičiusi pasvyra, dar žengia ir krinta

DIREKTORIAUS PAVADUOTOJA (*išsigandusi*). Kas tau? Tau bloga? Bloga? Vaikuti, kas, kas... sakyk! Gal tu jau...

Beatričė atsisėda ant grindų

(Pripila stiklinę vandens) Išgerk. Na, išgerk...

Beatričė neima stiklinės. Pauzė

Tiktai gera tau norime. Gelbėti, kol dar ne vėlu.

Pauzė. Beatričė atsistoja, prieina prie stalo ir nori pasiimti dienoraštį

(Sulaikydama jos ranką) Ne, vaikuti. Dienoraštį dar turėsi perskaityti komjaunimo aktyvui.

Beatričė staiga, kiek beturėdama jėgų, trenkia kumščiu direktoriaus pavaduotojai į veidą

Toji valandėlę stovi apstulbusi, kol suvokia, kas įvyko. Paskui ima išgąstingai šaukti: Beprotė!

Beprotė!

Psichiatrinės ligoninės gydytojų kabinetas

GYDYTOJAS. Ligonė Beatričė Vizgirdaitė!

BEATRIČĖ *įeina*

Kuo skundiesi?

BEATRIČĖ. Niekuo.

GYDYTOJAS. Girdėjau, kiti tavimi skundžiasi. Rodos, esi mokinė.

BEATRIČĖ. Taip.

GYDYTOJAS. Mokaisi gerai?

BEATRIČĖ. Blogai.

GYDYTOJAS. Nepatinka matematika?

BEATRIČĖ. Patinka.

GYDYTOJAS. O istorija?

BEATRIČĖ. Patinka ir istorija, ir braižyba, ir chemija.

GYDYTOJAS. Viskas patinka, o mokaisi blogai. Turbūt daug ko nesupranti?

BEATRIČĖ. Daug ko nesuprantu.

GYDYTOJAS. Haa! Kodėl groji džiazę?

BEATRIČĖ. Man patinka.

GYDYTOJAS. O Bachas?

BEATRIČĖ. Kas Bachas?

GYDYTOJAS. Garsus kompozitorius.

BEATRIČĖ. Aaa!..

GYDYTOJAS. Gyvenęs septynioliktame šimtmečiuje... Ne, aštuonioliktame.

BEATRIČĖ. Bachas! Taip, Bachas! Žinau. Labai gerai žinau. Kažką kita pagalvoju...

GYDYTOJAS. Kuri šiandieną mėnesio diena?

BEATRIČĖ. Aštuoniolikta.

GYDYTOJAS. Ne. Septyniolikta. O savaitės?

BEATRIČĖ. Antradienis.

GYDYTOJAS. Ne. Trečiadienis. Kas parašė „Mažąjį prinčą“?

Beatričė švelniai juokiasi

Tau juokinga ta knyga?

Beatričė neatsako. Tik žiūri prieš save nušvitusi

Juokinga? Keista?

BEATRIČĖ. Graži. Labai graži.

GYDYTOJAS. A! Kas ją parašė?

BEATRIČĖ. Antuanas de Sent Egziuperi⁸.

Pauzė

GYDYTOJAS. Kodėl tu sudavei per veidą direktoriaus pavaduotojai?

BEATRIČĖ. Ne aš sudaviau.

GYDYTOJAS. Kas?

BEATRIČĖ. Nežinau.

GYDYTOJAS. Kodėl tu giniesi?

BEATRIČĖ. Aš nesiginu.

GYDYTOJAS. Tai tu sudavei!

BEATRIČĖ. Ne aš.

GYDYTOJAS. Kas sudavė? Tu nebeatsimeni?

BEATRIČĖ. Atsimenu.

GYDYTOJAS. Vadinasi, tu.

BEATRIČĖ. Ne aš.

GYDYTOJAS. Tu!

BEATRIČĖ. Ne!

GYDYTOJAS. Gerai. Labai gerai... Tu nemėgsti direktoriaus pavaduotojos?

BEATRIČĖ. Ne.

GYDYTOJAS. Kodėl?

BEATRIČĖ (*patylėjusi*). Nežinau.

GYDYTOJAS. Jeigu kurio žmogaus nemėgstame, visada žinome kodėl. Aš, pavyzdžiui, visada žinau.

BEATRIČĖ. A!

GYDYTOJAS. Kodėl tu nežinai?

BEATRIČĖ. Direktoriaus pavaduotoja yra priėjusi tokią ribą, kurią peržengęs žmogus nieko

⁸ Antuanas de Sent-Egziuperi (1900–1944) – prancūzų rašytojas.

nebesupranta.

GYDYTOJAS. Kaip? Kaip? Pakartok.

BEATRIČĖ. Priėjusi tokią ribą, kurią peržengęs nieko nebesupranta.

GYDYTOJAS (*galvoja*). Hm... Priėjusi ar peržengusi?

BEATRIČĖ (*pagalvojusi*). Peržengusi.

GYDYTOJAS. Ir už tai jos nekenti.

BEATRIČĖ. Nemėgstu.

GYDYTOJAS. O kokia tai riba? Man ne visai aišku.

BEATRIČĖ. Aš nemoku išaiškinti.

GYDYTOJAS. Aš esu peržengęs tokią ribą ar ne?

BEATRIČĖ (*žiūri į gydytoją*). Nežinau.

GYDYTOJAS. Kas dar yra peržengęs tokią ribą?

BEATRIČĖ. Mano senelė.

GYDYTOJAS. Kodėl?

BEATRIČĖ. Paseno.

GYDYTOJAS. Kas dar? Tavo klasės draugai?

BEATRIČĖ. Jie dar nesubrendę.

GYDYTOJAS. O mokytojai?

BEATRIČĖ. Mokytojai? Jie beveik visi jauni. Jie paprasti.

GYDYTOJAS. Tikrai? Daugiau nieko negali nurodyti?

BEATRIČĖ. Profesorius, kuris praėjusią savaitę pas mus buvo atvykęs.

GYDYTOJAS. Profesorius?

BEATRIČĖ. Taip.

GYDYTOJAS. Kodėl tau atrodo, kad jis peržengęs tokią ribą, už kurios nieko nebesupranta?

BEATRIČĖ. Jis buvo įsitikinęs, kad kalba mums, bet kalbėjo sau. Jis nieko kito nemato, tik save.

GYDYTOJAS. Aa!.. Kodėl taip su juo atsitiko? Paseno?

BEATRIČĖ. Ne. Tikriausiai dėl to, kad gavo didelį vardą ir pradėjo galvoti nebe taip.

GYDYTOJAS. Tu keista mergaitė. Tu turbūt ieškai tiesos?

BEATRIČĖ. Ne, daktare. Neieškau.

GYDYTOJAS. Ir aš neieškau. Sakyk, kodėl bepročių kaskart daugėja?

BEATRIČĖ. Nežinau, daktare. Bet juk ir protingųjų nemažėja.

GYDYTOJAS. Galimas daiktas. Tik mes nepastebime... Tu laiminga?

BEATRIČĖ. Laiminga, bet...

GYDYTOJAS. Kas „bet“?

BEATRIČĖ. Kartais atrodo, kad per daug baisus pasaulis. Nežmoniškai baisus... nors iš proto eik.

GYDYTOJAS. Aaa!.. Taip, taip, taip... Labai gerai.

Pauzė

BEATRIČĖ. Daktare, ar tamsta dar ilgai mane tardysi?

Gydytojas kažką galvoja. Neatsako

Kodėl kiekviename žingsnyje – tardymas?

GYDYTOJAS (*kažką kita galvodamas*). Sugedęs pasaulis, vaikeliuk. Reikia ką nors daryti. Taip... (*Švelniai*) Čia tau bus gera. Pailsėsi. Ligoniai draugiški.

BEATRIČĖ (*sunerimusi*). Jūs norite uždaryti mane?

GYDYTOJAS. Priglausti laikinai.

BEATRIČĖ. Iš mokyklos mane pašalins.

GYDYTOJAS. Jei nepabūsi čia, tada tikrai pašalins. Ir niekada nebepriims. Direktoriaus pavaduotoją sumušei. Supranti? Tai ne juokai! Bet dabar, kaip atrodo, išsigelbėsi. Puikiai suvaidinai nepakaltinamą.

BEATRIČĖ. Suvaidinau?!

GYDYTOJAS. Kodėl taip išsigandai? Mes nežinome, kada vaidiname, kada ne. Padėti noriu tau. Supranti? Tu – nepakaltinama!

BEATRIČĖ. Atleiskite, daktare, nesuprantu.

GYDYTOJAS. Tu – psichinė ligonė.

BEATRIČĖ. Kokia psichinė ligonė?

GYDYTOJAS. Paprastai tariant, netekusi proto. Laikinai, žinoma.

BEATRIČĖ (*pasibaisėjusi*). Negi aš beprotė? Negi beprotė?! Ir mane uždarys?!

Jeina MILŽINAS SANITARAS

SANITARAS. Daktare! Kieme beprotis užpuolė mergaitę. Kėsinosi...

BEATRIČĖ (*suklinka*). Aaa!!!

Dingsta GYDYTOJAS. Beprotnamis. Erdvi patalpa.

Viršuje žvaigždėtas dangus. Ore kabo didelė spyna.

Už JOS BEATRIČĖ

BALSAI – Kodėl čia svetimi žmonės?

– Kur žmonės?

– Kokie žmonės?

– Žmonės! Žmonės!

– Daktare! Daktare!

BEATRIČĖ. Aš ne beprotė! Ne! Ne!

Prieš pat ją atsistoja ant paaukštino KALBĖTOJAS BEPROTIS. Tai tas pats Milžinas sanitaras

Kas tu toks? Kaip tu čia atsiradai?

KALBĖTOJAS BEPROTIS. Aš tavo šešėlis.

BEATRIČĖ. Koks šešėlis? Mano? Mano? Negi aš sapnuoju... O gal čia... beprotnamis.

KALBĖTOJAS BEPROTIS. Baimė! Baimė – tavo kelias. Baimė – tavo išmintis!

BEATRIČĖ. Aa!!!

Pamato ANDRIŪ

Andriau! Ką tu padarei? Kodėl mane čia atvedei?

Andrius neatsako

Negi aš sapnuoju? O gal čia iš tikrųjų...

Pamato DIREKTORIAUS PAVADUOTOJĄ

Jūs? Kaip jūs čia?..

Pamato JULIŪ

Juliau! Kodėl ta moteris mane čia atvarė? Ji nežinojo, kas daryti? Nežinojo?

DIREKTORIAUS PAVADUOTOJA. Kasdien aš gaunu nuo savo mokinių smūgį į veidą. Kas dieną – dešimtis smūgių. Padėkite mums! Mes nežinome, kas daryti!

BEATRIČĖ. Kodėl jūs balta suknele?

DIREKTORIAUS PAVADUOTOJA. Aš esu tu.

BEATRIČĖ. Kodėl jūs balta suknele? Aš ne balta.

DIREKTORIAUS PAVADUOTOJA. Aš esu sužadėtinė. Tu parašei mano žodžius: „Koks saldus meilės smalsumas!“, „Kaip man suprasti save?“ Argi tu nežinojai, kad tai mano žodžiai?

BEATRIČĖ. Jums keturiasdešimt.

DIREKTORIAUS PAVADUOTOJA. Betgi aš esu tu. Visi tavo žodžiai apie meilę – mano žodžiai. Kodėl

tu mane taip skaudžiai įžeidei?

BEATRIČĖ. Man tik septyniolika...

DIREKTORIAUS PAVADUOTOJA. Kam tu atiduosi tuos dvidešimt trejus? Aš atidaviau jums. O kam tu atiduosi?

BEATRIČĖ. Aš atsiklaupsiu prieš jūsų keturiasdešimt. *(Atsiklaupia)*

DIREKTORIAUS PAVADUOTOJA. Tu atsiklaupai prieš save.

BEATRIČĖ. Bet juk aš – beprotnamyje!

DIREKTORIAUS PAVADUOTOJA. Atėjau pasakyti svarbią tiesą: jei nori, išeina žmonės ir iš beprotnamio. Išeina ir iš beprotnamio!

DIREKTORIAUS PAVADUOTOJA dingsta

JULIUS groja trimitu

JULIUS *(nustojęs groti)*. Ar visi bepročiai sukviesti?

Priešingoje pusėje staiga pasirodo trys bepročiai, PIRMAS, ANTRAS ir TREČIAS. Šalia Juliaus atsistoja ANDRIUS ir LUKAS, triukšmingai ima groti.

Bepročiai klausosi. Jie atrodo tarsi Andriaus, Juliaus ir Luko atspindys veidrodyje

ANDRIUS *(baigus groti)*. Jie visai neploja.

JULIUS. Matyt, čia kitokie papročiai.

ANDRIUS. Kodėl neplojate, gerbiamieji? Nepatiko?

PIRMAS. Protingi tokiai muzikai neploja.

JULIUS ir LUKAS. Oho!

ANDRIUS. Blogai grojome?

ANTRAS. Blogos muzikos neįmanoma gerai groti.

JULIUS. Matai, koks jis!

ANDRIUS. O kodėl ji bloga?

TREČIAS. Jūsų muzika tuščiaidurė. Nėra joje iliuzijų ir nėra vilties. Atleiskite, tai bepročių muzika.

ANDRIUS. Bepročių?!

JULIUS. Kurių bepročių?

LUKAS. Šitų ar kitų?

Andrius, Julius ir Lukas ilgai juokiasi. Pauzė.

Staiga ima juoktis Pirmas, Antras ir Trečias ir dar ilgai juokiasi

PIRMAS. Iš ko mes juokėmės?

ANTRAS. Iš jų ar iš savęs?

TREČIAS. O jie iš ko juokėsi?

PIRMAS. Iš mūsų ar iš savęs?

ANTRAS *(Beatričiai)*. Mergaitė, kodėl tu nesijuoki?

BEATRIČĖ. Tai košmaras!

TREČIAS. Košmaras, nes tu nežinai, kur tavo vieta. Tarp jų ar tarp mūsų.

PIRMAS. Kas jums parinko repertuarą?

LUKAS. Mes patys.

ANTRAS. Tai jūs nemokate pasirinkti. Jums rinktis – tai klysti.

ANDRIUS. Velnias!

TREČIAS. Jūsų muzikoje nėra istorijos.

ANDRIUS. Kokios istorijos?

PIRMAS. Žmogaus skausmo. Tai falsifikatorių⁹ muzika.
 LUKAS. Aš sutinku. Jie kai kada protingi.
 ANTRAS. Kas kai kada protingi?
 ANDRIUS. O kai kada jie visiškai kvailiai.
 TREČIAS. Kas kai kada visiškai kvailiai?
 PIRMAS. Jūsų muzikoje nėra žaismo.
 ANDRIUS. Po velniais! Kokio žaismo?
 ANTRAS. Stebuklo.
 ANDRIUS (*Juliui*). Aš trinktelėsiu jiems.
 JULIUS. Tu išprotėjai! Juk jie bepročiai.
 ANDRIUS. Už tai juos ir reikia mušti! (*Daužo kumščiais orą*)
Pirmas, Antras ir Trečias truputį išsigąsta
 BEATRIČĖ (*šaukia*). Nereikia! Nereikia!
 LUKAS. Gana! Tu juos visai pribaisgi!
 JULIUS. Beprotybės dar niekas nepribaigė.
 TREČIAS. Ar jis boksininkas, ar jis fašistas?
Trumpa pauzė
 LUKAS. Ar laisvės nepastebėjote mūsų muzikoje?
 KALBĖTOJAS BEPROTIS (*ant paaukštino*). Laisvė? Kas tai yra laisvė?! Kraujo marios aplink ją! O jos nėra!
 PIRMAS. Iš muzikos mes laukiam stebuklo.
 JULIUS. Jie tiki stebuklu ir nesupranta žodžio „laisvė“.
 LUKAS. Reikia išversti į jų kalbą.
 ANDRIUS. Aš išversiu. (*Padaro judesį, kad atrakina spyną ir atveria duris*) Štai laisvė! Eikite! Eikite!
 JULIUS. Prieš jus laisvė!
Kitas sanitaras, kažką baisaus susapnavęs, staiga prabunda, pažiūri į spyną, apsidairo ir, įsitikinęs, kad visur tvarką, vėl užsnūsta
 ANTRAS. Atleiskite, ten beprotnamis. Ko verta jo laisvė?
 ANDRIUS (*piktai*). Ką?! Pas jus, vadinas, protingųjų namai? Taip?
 JULIUS. Supraskite pagaliau, kad gyvenate jūs beprotnamyje. Jūs, o ne mes!
 LUKAS. Jūs! Jūs!
 TREČIAS. Tai jūs nesuprantate, kur jūs gyvenate!
 PIRMAS. Jūs – akliai!
 ANTRAS. Jūs – iškamšos!
 TREČIAS. Jūs – bemoliai!
 PIRMAS. Mergaite! Kodėl tu jų neplūsti?
 BEATRIČĖ. Ką aš turiu plūsti? Juos ar save?
Pauzė
 ANTRAS. O mes ką plūdome?
 TREČIAS. Juos ar save?
 PIRMAS. O jie ką plūdo?
 ANTRAS. Mus ar save?
 TREČIAS. Nėra reikalo nei pykti, nei jaudintis. Visiems aišku, kad jūsų gyvenimas – beviltiškas.

⁹ *Falsifikatorius* – klastotojas, padirbėjas.

ANDRIUS. Anot jūsų, blogas? Baisiai blogas? Taip?

PIRMAS. Mes nesakome, kad blogas. Jis gali būti labai geras. Mes sakome: beviltiškas!

JULIUS. Aišku. Jums visai kas kita. Jūs maitinami viltimi kaip pupomis. Jūsų vilties augimas vaizduojamas diagramomis.

LUKAS. Jūsų viltis – rankomis apčiuopiama kaip mergiotė!

JULIUS. Apčiuopiama kaip kvailybė!

Andrius, Julius ir Lukas juokiasi

KALBĖTOJAS BEPROTIS (*ant paaukštavimo*). Ponios ir ponai! Kai kur dar yra žmonių, manančių, kad viltis turi būti apčiuopiama. Tai idėjinė ir politinė klaida. Jei viltis būtų apčiuopiama, ją suėstų kiekvienas paršas. Viltis nejkandama, nesuuodžiama. Jos negalima išduoti, negalima prakeikti.

Taip, ponai, viltis neapčiuopiama. Protas apčiuopiamas. Protą galima kojomis minti, vilties – ne. Protą galima parduoti, iškeisti į sriubos lėkštę, į ragaišį, vilties – ne.

Viltis neapčiuopiama. Baimė apčiuopiama. Baimę galima sverti, matuoti, galima štabuose ir kalėjimuose iš jos košę virti. Iš vilties – ne. Baimė vaikšto po pasaulį. Kasdieniška baimė, be dalgio, riebiomis šlaunimis, atvėpusiomis lūpomis. Kas pažvelgia jai į akis, nori bėgti į kitą planetą. Kai ji įsisiautėja, herojų statuloms dreba širdys.

Tik viltis palaiko, apsaugo, leidžia gyventi. Viltis žmonijos tvirtovė, tvirtovių tvirtovė, vienintelė nesugriaunama, jokiais ginklais nepaimama. Kas pasitraukia iš tos tvirtovės, tam nieko kito nelieka, kaip tik drebėti, drebėti. Ir mirti lėta mirtimi.

Nuplėškime nuo mūsų planetos iškabą; „Praraskite viltį, kurie čia atėjote.“ Ir užrašykime: „Tegyvuoja Viltis!“

Pauzė

BEATRIČĖ. Tegyvuoja viltis!! Tegyvuoja viltis!!

ANDRIUS. Kas ta mergina? Ji panaši į Beatričę!

LUKAS. Visos gražios merginos panašios į Beatričę.

JULIUS. Aš ją pagrobsiu. Mes vėl turėsime Beatričę.

LUKAS. Ir vėl pasiūsim į beprotnamį?

BEATRIČĖ. Čia ne beprotnamis. (*Pirmam, Antram ir Trečiam*) Andriau, Juliau, Lukai! Grokit! Grokit!! Grokit, kaip dar negrojome!! Tegyvuoja viltis!

Pirmas, Antras, ir Trečias paima „instrumentus“: lazdeles, lankus. Beatričė ima diriguoti

ANDRIUS. Aš nieko negirdžiu.

JULIUS. Aš taip pat nieko.

LUKAS. Nieko! Nieko!

PIRMAS. Jie negirdi!

ANTRAS. Jie nemato!

TREČIAS. Jie neužuodžia!

PIRMAS. Nežino, kad iliuzija be kvapo ir be spalvos, o pripildo pasaulį gražybių!

LUKAS. Iliuzija! Aš jau girdžiu!

JULIUS. Oo!

Pasigirsta fleitos muzika. Pradeda „groti“ ir kiti.

Andrius, Julius ir Lukas klausosi sužavėti. Tik sanitaras, viskam abejingas, snaudžia, sėdėdamas kampe

Pirmojo paveiklo kambarys. ANDRIUS ir LUKAS sėdi prie stikliuko

ANDRIUS. Velniaižin, kas su manim darosi. Rodos, pilu kaip į peklą, nenusitašau, ir gana.

LUKAS. Vis blaivas kaip batsiuovys!
ANDRIUS. Jaukalas kažkoks! Viduje!.. Repeticijas apleidau.
LUKAS. Kiaulė tu! Ji grotų su mumis!
ANDRIUS. Kekšė! Nenoriu blogesnio žodžio ištarti.
LUKAS (*čiumpa Andriui už krūtinės*). Kaulus sutrinsiu!
ANDRIUS (*su piktą išdidumu*). Šalčiau, šalčiau!
LUKAS. Dienoraštį nunešei direktorės pavaduotojai?
ANDRIUS. Nunešiau. Na ir kas? O ką padarė ji?
LUKAS. Žinai, kas tu? Kiaulės mėšlas! Iki pačios kiaulės per toli.
ANDRIUS (*pagriebę kėdę, užsimoja*). Atsiimk savo žodžius!!
LUKAS. Padėk kėdę! (*Šaukia*) Padėk kėdę!!!
ANDRIUS (*padeda kėdę*). Man krūtinėje degė! Nusitrenkė pas tėvą. O tas, prakeiktasis, penkiolika parų!.. (*Šaukia paklaikusio balsu*) Mane siutas ėmė!! Siutas!!! Siutas!!!
LUKAS. Nešauk, aš ne kurčias.
ANDRIUS (*tyliai*). Aš net gerti pradėjau. Tu nežinai, kas man Beta.
LUKAS. Užtenka!
ANDRIUS (*numoja ranka*). Užtenka.
JULIUS įneša ant rankų BEATRIČĘ
JULIUS. Štai mūsų deimantas!
LUKAS. Beatriče!
ANDRIUS. Tai kaip tu ją?!.
JULIUS (*pakelia Beatričę*). Štai kaip!
ANDRIUS. Tai tu visą laiką ją nešei?
JULIUS. Tik prie durų paėmiau. Nenorėjo mūsų slenksčio peržengti. Matai, Beta, be tavęs mūsų katilas prisvilo. Tik jau būk maloni, nemėgink bėgti. (*Užstoja duris*) Na, Andriau, dabar pulk kniūpsčias! (*Griežtai*) Girdi! Krisk prieš Beatričę!
Andrius krenta kniūpsčias. Beatričė atbula traukiasi nuo jo
ANDRIUS. Beta! Beta! Ar tu nematai mano akyse ašarų?!
LUKAS. Girto ašarų!
ANDRIUS. Šuns ašarų. Aš – šuo! Beta! Aš – šuo!
Pauzė
LUKAS (*piktai*). Buldogas!
ANDRIUS (*staiga atsistoja, pribėga prie Luko*). Galvą suskaldysiu! Pinkvarta!
LUKAS (*labai įžeistas murma*). Pinkvarta... Pinkvarta...
ANDRIUS (*vėl atsiklaupia prieš Beatričę*). Aš – buldogas. Įžeistas buldogas įkanda ir šeiminkui...
Kodėl nieko nesakai, Beta? Nori, aš galvą sau suskaldysiu. Į sieną! Nori?
JULIUS. Gal užteks? Beta išbėgs.
ANDRIUS (*atsistojęs*). Yra dalykų, kurių jūs nesuprasite. Niekada! Kai ji pateko...
BEATRIČĖ. Kodėl tu įdavei mano dienoraštį direktoriaus pavaduotojai?
ANDRIUS (*patraukęs pečiais*). Įdaviau... įdaviau, ir viskas.
BEATRIČĖ. Skaitei, kas ten parašyta?
ANDRIUS. Skaičiau. Žinoma, skaičiau.
BEATRIČĖ (*vis dar valdydamasi*). Ir supratai, kad visas dienoraštis apie tave. Beveik visas. Kur apie save rašiau, ir tai buvo apie tave. Tų minčių aš pati bijojau. Tau niekada nebūčiau pasakiusi. Niekam nebūčiau pasakiusi.

ANDRIUS. Tai buvo velniškai įdomu, Beta, aš nežinau... Tai buvo velniškai...

BEATRIČĖ. Tu atidavei direktorei. Ar galima ką nors labiau... ką nors labiau neliečiama rodyti kitiems? Išmesti į gatvę... Ar galima ką nors labiau... ką nors baisiau apnuoginti. Nešvarumais apipilti. Ar galima? Ak Dieve, aš nežinau... Aš galvojau visą naktį. Norėjau paklausti tave, ar galima, ar galima... Kokiais žodžiais... (*Dūsta, susijaudinusi*) kokiais žodžiais paklausti? Ne! Aš turbūt dešimčia metų pasenėjau.

ANDRIUS. Kiaulė aš. Bet dabar nieko nebepadarysi.

BEATRIČĖ. Čia ne tas, Andriau. Kiaulė – ne tas. Visą tą laiką galvojau, kaip gyventi. Ne, aš negalvojau, kad mes kartu kada nors galėtume gyventi. Ne! Bet kaip gyventi... iš viso kaip gyventi? Jokio dugno... Kristi, kristi, ir viskas. Tėvas paliko motiną. Motina paliko mane. Maniau, tu... kažkas bus... kažko laukiau. Nieko! Nieko nėra! (*Beveik šaukdama*) Nieko nėra!! (*Po pauzės kitu balsu*) Žinojau, kad tau tik juokas, nuotykis, bet tai dar baisiau.

ANDRIUS (*jau netekęs kantrybės*). Nekelk audros stiklinėje vandens. Per daug viskas buvo įdomu. Ir ta senmergė, ir tavo naivumas.

BEATRIČĖ. Per daug įdomu. Kai man reikėjo pačiai skaityti ten... jai... po keletą kartų, aš... miriau. Žinoma, tu būtum pasakęs: kaip įdomu, ji nebegyva! (*Pravirksta*)

JULIUS. Nereikia verkti, Beatriče, nereikia. Viskas jau seniai apverkta.

LUKAS (*puola prie Beatričės šaukdamas*). Beatriče! Beprotnamis! Beprotnamis! Bėk iš čia!

BEATRIČĖ. Aš neverkiu. Aš juokiuos. Juokinga. Beprotnamis... Kur bėgti?

ANDRIUS. Nėra kur ir nėra ko bėgti. (*Prinešęs Beatričei taure*) Prašom, Beta! Išgerkim į tavo sveikatą.

BEATRIČĖ. Tave mačiau kaip sapne... ką tik dabar, ten... pagalvojau, kad tu vis dėlto žmogus. Bet tu nepataisomas, tu beviltiškas niekšas, Andriau. Eime, Juliau.

ANDRIUS. Kekšė!

BEATRIČĖ ir JULIUS išeina

Uždanga

ANTRAS VEIKSMAS

Miesto skveras

Atbėga BEATRIČĖ ir atsisėda ant suoliuko.

Paskui ją ateina JULIUS

JULIUS. Tu nori būti bėgimo čempione, Beta!

BEATRIČĖ. Sėsk. Ruduo, o kvėpuoti sunku. Ak Dieve!... Sakyk, Juliau, kas man daryti?

JULIUS. Reikia pagalvoti.

BEATRIČĖ. Kas man daryti... tarp tų beprotnamių!

JULIUS. Ištekėti už manęs.

BEATRIČĖ. Paršas! Man širdį gelia, aš vos sulaikau ašaras... Nepyk. Savaimė ištrūko.

JULIUS (*labai švelniai*). Ar tau nešalta, Beatriče?

BEATRIČĖ. Nieko...

JULIUS. Imk mano švarką.

BEATRIČĖ. Ne, ne. Nereikia... Kaip tu manai, Andrius didelis niekšas?

JULIUS. Didelis.

BEATRIČĖ. Nepataisomas?

JULIUS. Ne. Bet jis gražus bernas.

BEATRIČĖ. Jis neturi nieko gražaus, išskyrus jį patį. O tu?

JULIUS. Ką aš?

BEATRIČĖ. Didelis niekšas?

JULIUS. Taip pat nemažas.

BEATRIČĖ. A!

JULIUS. Visi pusėtini niekšai. Net visų laikų šventieji. Visų biografijos netikros. Pradedant šventuoju Augustinu. Ir tegu! Jei tik imsi garsiai šaukti: falsifikatas! – žūsi. Per daug suprasti – blogai. Per daug veikti – dar blogiau. Gyvenimas ugnis! Būk atsargi.

BEATRIČĖ. A!

JULIUS. Tu esi savotiška. Tu truputį maišyta su velniu, kitaip nemoku pasakyti. Nori tvarką pakeisti. O pakeisti Dievo tvarką – tai perbristi ugnį, kuri niekada nieko neprisileidžia per daug arti. Už jos – lavonų pelenai...

BEATRIČĖ. Ar tu niekada nepuoli į ugnį?

JULIUS (*pagalvojęs*). Niekada. Aš analitinio proto. Iš karto viską pasveriu, išmatuoju, prieinu išvadą, kad geriau pasitraukti negu pulti. Kartą gimęs, pirmiausia apsiprask su neteisybe. Susigyvenk su ja. Tai būtina! O tu nori kovoti? Kovai reikia entuziazmą keliančių idėjų. Kitaip tariant, – baisiai didelio ir gražaus melo. Reikia savos metafizikos. O tu jos neturi.

BEATRIČĖ. Aš net nežinau, kas tai yra metafizika.

JULIUS. Hm... Tai miglotas, pačiam sau neaiškus samprotavimas! (*Juokiasi*) Juokinga, ar ne? Pačiam sau neaiškus! (*Vėl juokiasi*) Žinoma, juokinga! Juo daugiau rašome ir kalbame, juo labiau kvailėjame. Tai ir yra mūsų metafizika.

Pauzė

BEATRIČĖ. Kodėl tu nutilai! Kalbėk nors ir apie metafiziką.

JULIUS. Norėjau surasti gyvenimo raktą ir jduoti tau į rankas. Bet matau – nesurasiu. Ne tokie ieškojo ir nesurado.

BEATRIČĖ. Kai kada aš pati sau atrodau lyg stirna, patekusi į miesto gatves. Visi žiburiai vilioja. Visų bijau. Nors ne, ne visada bijau. Kai kada moku ir badytis. Bet kiekvienas praeivis gali paginti mane po mašinos ratais.

JULIUS. Tikrai, Beatriče, nieko kito tau nelieka, kaip ištekėti už manęs.

BEATRIČĖ. Nepertrauk rimtos kalbos. (*Jau truputį sutrikusi dėl ką tik išgirstų žodžių*) kažko norėjau paklausti... Ar tau sunku gyventi?

JULIUS. Ne. O tau?

BEATRIČĖ. Ne. (*Staiga*) Žvaigždė krinta! Kol suspės nukristi, pagalvokim ką nors. Išsipildys.

JULIUS. Aš pagalvoju.

BEATRIČĖ. Negalima iš anksto. Tiktai krintant. Reikia laukti. Dabar rudenį daug jų krinta. (*Pauzė*) Štai kita! Man į rankas! Taip gims man kūdikis. Taip! Nuo žvaigždžių. Dėl jo vertės kentėti. Dėl jo vertės mirti...

JULIUS. Tu taip pagalvojai?

BEATRIČĖ. Pajutau... Juliau!

JULIUS. Ką?

BEATRIČĖ. Ar tu nepagalvojai... gimdyti žmogų – stebuklas! (*Sujaudinta*) Nėra žodžių... Nėra... Nėra.

JULIUS. Tu nuostabi. Viena. Vienintelė! Kai mes apsivesim...

BEATRIČĖ. Užtenka, Juliau. Tai jau darosi įkyru.

JULIUS. Kai mes apsivesim, aš niekada tavęs nepaliksiu. Tu įstosi į vakarinę, susirasi tarnybą. Abu

dirbsim. Mes vienas kitam skirti. Mes – panašūs. O jei turėsime dukrą, niekada jos nepaliksim, kad ir kažin kas atsitiktų.

BEATRIČĖ. Tai tu žinai, kad mano tėvas paliko motiną, o motina paliko mane?

JULIUS. Sakei. Ir dar sakei, kad gyventi negera ir nebus gera, kol taip darysis.

BEATRIČĖ. O vedė juk iš meilės. Dieve! Kas tai yra meilė?! *(Pauzė)* Dar pasakyk ką nors, Juliau. *(Pauzė)* Aš ištekėčiau ir nemylėdama. Iš vargo, iš keršto! Paskui truputį pamilčiau. Vėliau be galo pamilčiau. Svarbiausia, aš myliu pačią meilę. Ir būčiau labai gera tam žmogui.

JULIUS *(staiga)*. Aš noriu išbučiuoti tave.

Beatričė instinktyviai pasitraukia

Man sunku kalbėti... kai galvoju, kaip tave išbučiuoti.

BEATRIČĖ. Tu proto netekai! *(Po trumpos pauzės)* Na, tai išbučiuok.

Julius daug kartų bučiuoja Beatričei visą veidą

Koks tu švelnus.

JULIUS *(žavėdamasis)*. O tu graži. Oi, kokia graži... Atrodo, kad mes... nebesiskirsime.

BEATRIČĖ. Atrodo. Ne, ne! Ką aš... Tu gi vedęs.

JULIUS. Ir tu tai žinai?

BEATRIČĖ. Žinau, žinau, kaip nežinosiu.

JULIUS *(jau su maža ironija)*. Tai būsi man mergiotė-draugė, kuri padeda gyventi.

Beatričė staiga pakyla ir neatsigręždama bėga

Beta! Beta! Aš jau išsituokiau. Vakar gavau teismo sprendimą. Viskas kaip reikiant!

Tas pats miesto skveras, BEATRIČĖ sėdi ant suoliuko.

Ateina ZINA

ZINA. Tai lauki? Tupi ir lauki! Pasimatymas! *(Nužvelgdama Beatričę)* Paukštytė! Stiebakojė! Su kapronais¹⁰! Daug tokių mačiau.

BEATRIČĖ. Ir aš daug tokių mačiau.

ZINA. Jis tau pasakė, kad išsituokė. Jis, Julius! Pasakė, kad laisvas! Kad viskas gerai.

BEATRIČĖ *(suglumusi)*. Taip.

ZINA. Su viena išsituokė, su kita – ne.

BEATRIČĖ. Ką tu klieidi?

ZINA. Aš seku kiekvieną jo žingsnį. Pasimokiau. Užtenka. Aš turiu grįžti.

BEATRIČĖ. Na, ir grįžk. *(Atsistoja ir nori nueiti)*

ZINA *(užstodama jai kelią)*. Kur? Pasitikti? Niekur nesiburkuosite. Palauk čia. Ateis. Išsiaiškinsim! Viską! Viską išsiaiškinsim!

BEATRIČĖ. Ko tu iš manęs nori?

ZINA. Pasakysiu, kai jis ateis. Abiem pasakysiu! Dabar galime susipažinti. Zina! Turbūt girdėjai?

BEATRIČĖ *(griežtai)*. Ko tau čia reikia? Ko tu nori?

ZINA. Šitai giedi! Palik jį ramybėje! Dink iš horizonto! Kad jis tavęs nė uoste neužuostų! Šliundra nugainiota!

BEATRIČĖ. O tau kas iš to?

ZINA. Man kas iš to?! Man?! Ek tu, kirvarpa! Bliurka! Blekšė!

BEATRIČĖ *(grasindama)*. Nutilk, tu keiksnė nematyta! Žinau, kam tau jo reikia! Girtauti! Pažįstu aš tuos kadrus! Iš vėmalų į vėmalus! Kas rytą, kas vakarą! Ir visas gyvenimas! Štai ką tu nori iš jo

¹⁰ *Kapronas* – Sovietų Sąjungoje gaminto audinio pavadinimas.

padaryti!

ZINA. Mm, kokia paukštytė! Spjaudosi kaip reikiant! O tu – kraugerį¹¹ nori iš jo padaryti? Kadraviką¹²? Prašau, prašau! O gal šventąjį? Žinoma, šventąjį! Vadovą į rojų!

BEATRIČĖ (*visa virpėdama*). Šventąjį! Šventąjį! Ne tau suprasti, prakeiktoji!

ZINA. Šią naktį po paklode jis tau šlaunis glostė, ryt – šventasis! Sakyk, koks planas! Aš tai prakeiktoji! Su jo vaiku štai ant ano suolo visą naktį stimpu kaip kalė. Pamėginkite jūs! Pasitrinkite ant gruodo! Jums reikia patalėlių. O man nereikia?! Mano vaikui nereikia to trupučio šilumos? Nereikia? Šeštadienį pasiimk! Dangus viršum tavęs. Ko tau daugiau? Manykis, kaip nori. O aš tau pasakysiu: mano vaikas ne šuniukas. Jei jau priėmė į lopšelj, tai ne šuniukas. (*Šaukia*) Girdi tu, kekše! Ne šuniukas mano vaikas!

BEATRIČĖ. Eik ir išaiškink jam, kieno tai vaikas. Nestauk čia man.

ZINA. Dar tu pamatysi, kaip aš moku staugti, dantimis draskyti. Dėl savo kūdikio! Motina iš gatvės – vilkė iš miško!

BEATRIČĖ. Nereikėjo susižvejoti! Nereikėjo savęs mėtyti patvoriais!

ZINA. Pakaustysiu aš tave, blusa kreivakoje! (*Čiumpa Beatričę už plaukų*)

BEATRIČĖ. Paleisk! Paleisk! Ak tu!..

Susigrumia. Beatričė partrenkia Ziną ant žemės.

Tuo metu prieina JULIUS ir ilgai juokiasi

JULIUS. Oho, septyniolikmetės! Viena trim dienom vyresnė. Ką gi, visur žengiamo į priekį!

ZINA. Jei aš sužvėrėjau, kitaip ir būti negali. Bet kodėl ji? Ta keek!..

JULIUS. Įsivaizduoju, kokiais švelniais žodžiais tu teikeisi į ją prabilti.

ZINA. O kokiais gi reikėtų? Spėjai išsituokti, tuoj kita! Apie mane nepagalvojai! Apie Gintą nepagalvojai. Mes prakeikti! Kur mums dingti? Lauke nakvoti? Vaikas jau klausia: kur mūsų namai? Nueinu prie jūsų durų, tėvas neįsileidžia. Skylę išgręžė, stiklą įstatė. Pamato – baigta! Kur mums dingti?

JULIUS. Kodėl pabėgai iš „Kotono“¹³? Tau buvo paskyrę bendrabutį.

ZINA. Visos septynios mergšės ėmė klykti: „Vaikas ant sprando!“, „Vaikas!“

JULIUS. Kodėl iš darbo pabėgai?

ZINA. Ir tu pabėgtum, jeigu kas dieną imtų tave auklėti nuo galvos iki kojų. Negaliu gi aš dirbti gerai, kai mano gyvenimas blogas. „Pati kalta! Pati kalta!“ Nieko kito daugiau negirdžiu. „Nebus iš jos žmogaus, per anksti tapo motina!“

JULIUS. Teisybę sako.

ZINA. Teisybę?! Teisybę?! Rupūže! Visi rupūžės! Ne geresni už tave, už tavo tėvą!

BEATRIČĖ. Juliau! Vaikas tavo? Tavo?

JULIUS. Nesakau, kad ne mano. Ir nesakau, kad mano.

BEATRIČĖ. Nežinai? Ir net nežinai, kaip atsakyti?

JULIUS. O jeigu ir būtų mano? Kas iš to?

BEATRIČĖ. Vesk ją.

JULIUS. Argi tu nematai? Ji – skorpionas!

BEATRIČĖ. Kažkada nebuvo skorpionas?

JULIUS. Buvo – nebuvo. Ir kas iš to?

BEATRIČĖ. Vesk ją!

¹¹ *Kraugerys* – kas kraują geria; engėjas.

¹² *Kadravikas* – Sovietų Sąjungoje saugumo darbuotojas, saugumietis.

¹³ „*Kotonas*“ – kojinių fabrikas Kaune.

JULIUS. Nereikia man tokių, patarimų, Beta! Vesk ją! Pirk tą sijoną! Tas kelnes! Lygiai tas pats. Nereikia net apgalvoti?

BEATRIČĖ. Tu suvedžiojai ją! Ir, aišku, žadėjai...

ZINA. Šimtus kartų! „Kai tik tau bus šešiolika, gausi pasą susimetrikuosiu!“ Ar ne taip kalbėjai?

JULIUS. Žodžiai, kurie retai kada vykdomi. Vedama ne dėl žodžių. Tu, Zina, neturėk tuščių vilčių. Neapgaudinėk savęs. Nešk savo likimą ant savo pečių. Tu – tvirta kaip geležis. Gyvensi! Ir netrukdyk nei man, nei Beatričiai.

ZINA. Nevesi tu jos! O aš savo likimo viena nebepakeliu! Žinok: aš nebepakeliu! Nebepakeliu, Juliau! Nebepakeliu!

JULIUS. Nešauk! Milicininkas ten kažkur vaikšto.

ZINA (*staiga švelniai*). Juk tu mane mylėjai, Juliau, mylėjai. Aš žinau, tikrai mylėjai. Ir aš tikrai mylėjau tik vieną tave.

JULIUS. Man ausys apkurto nuo meilės klyksmų ir balsas užkimo. Man reikėjo kažko kito... Paties gyvenimo kito. O tu? Kas tu? Tuštuma!

BEATRIČĖ. Aš einu. Ir prašau apie vedybas man daugiau nebekalbėti, jeigu dar nori būti pažįstamas. Tu – nebe septyniolikmetis.

JULIUS. Kalbėsiu, Beatriče, kalbėsiu.

BEATRIČĖ. Nesulaikyk manęs. (*Griežtai*) Girdi?! Leisk mane!

JULIUS. Beatriče! Išklausk! Beatriče! Aš nebenoriu būti tas, kas buvau iki šiol. Aš daug galvoju. Šitaip gyveni – pats sau nepriklausai. Džiazas, alkoholis, bėgimas, tempas ir velniaižin dar kas... sviltai¹⁴ kažkokie... Nesvarbu... Kažkas primesta, kažkuo apipiltas. Nėra tavęs. Nubundi vieną rytą, nori gyventi kitaip. Beatriče! Tu gali...

BEATRIČĖ. Užtenka, Juliau. Štai ji stovi ir klausosi. Pažiūrėk, siaubas jos akyse.

JULIUS. O tavo akyse – ne? Mano – ne?

BEATRIČĖ. Gali gyventi kitaip ir su ja. Tik rimtai panorėk.

JULIUS. Ji – mano klaida. Ji – nuotykis. Aplinkybių triukas. Niekas nuo mano valios nepriklausė. Kaip ji atsirado mūsų namuose – velniai žino.

ZINA. Velniai tai žino! Jis – ne! Kaip čia aš atsiradau jų namuose? O štai kaip! Paklausk. Viską papasakosiu. Viską! Prieš trejus metus gatvėje...

Naktis. Gatvė. JULIUS girtas sėdi ant žemės, atsirėmęs nugara į elektros stulpą. Šalia padėtas trimitas.

Pro šalį eina ZINA

JULIUS. Ei, gražuole!

Zina sustoja, žiūri į Julijų

Kuo tu vardu: Sonata ar Siuita?

ZINA. Tai pasigėrei?

JULIUS. Negi šioj planetoj išgerti nebegalima? Sėsk čia ant suoliuko.

ZINA. Čia žemė.

JULIUS. Iliuzijų šiek tiek!.. Parvesk mane namo, Sonata.

ZINA. Aš – Zina.

JULIUS. Zina! Gerai. Labai gerai. Baisiai myliu visas Zinas. Parvesk mane namo, Zina.

ZINA. Kur tavo namai?

¹⁴ *Sviltai* – svilėsiai.

JULIUS. Èè! Štai sėdžiu ir galvoju: kur mano namai?! Adreso nebeatsimenu. Štai kas! Užmušk – nebeatsimenu. Duok per žandą, gal atsiminsiu. Kai mane kas smarkiai sukrečia, visada atsimenu. Duok per žandą. Duok, sakau! Duok!

ZINA (*duoda jam per žandą*). Atsimeni?

JULIUS. Ne.

ZINA. Gal smarkiau?

JULIUS. Smarkiau. Dar! Ačiū!

ZINA. Dabar atsimeni?

JULIUS. Ne. Velniaižin! Ne! Paduok man akmenuką. Jei pataikysiu štai į aną langą, atsiminsiu, kas aš ir kur gyvenu. Turi kas nors mane sukrėsti.

Zina paduoda akmenuką. Julius sėdėdamas meta į langą

Nepataikiau.

ZINA. Gal didesnę?

JULIUS. Didesnio nepakelsiu. Velniaižin! Ryt pagalvosim, kaip pasaulį pertvarkyti. (*Įsiziūrėjęs į ją*) O tu graži, rupūžiuke. Priek arčiau, Zina! Vis dėlto Zina! Tikra Zina! Kiek tau metų?

ZINA. Penkiolika.

JULIUS. Penkiolika! Šitokių naktinių kadry dar nebuvo čia. Fanatikų miestas!..

ZINA. Aš ne naktinis kadras.

JULIUS. Tai iš kur atsiradai?

ZINA. Pabėgau iš internato.

JULIUS. Pabėgai! O kodėl pabėgai?

ZINA. Ką aš turėjau daryti? Rupūžes èsti?

JULIUS. Hm! Retas patiekalas! Turbūt neskanios?

ZINA. Pamėgink pats. Švilpėme už lango, kai jie ten vaišinosi su tais atvykusiais viršininkais... Išvaikėme sargo ir direktoriaus kiaules. Vieną pridaužėme. Riebiausią. Rytą pabėgome.

JULIUS. Pasirodo, tu mergina – herojė! Paminklą kada nors pastatysim. O dabar eisim pas mane. Tau reikia šilumos.

ZINA. Pas tave?! (*Pasitraukia toliau*)

JULIUS. Išsigandai?

ZINA. Žinoma.

JULIUS (*kaukši dantimis*). Suvalgysiu! Su kauliukais!

ZINA. Pas tave neisiu. Čia kažkur gyvena mano draugės teta. Išauš – surasiu.

JULIUS. Nesurasi. O jei ir surasi, tai pas ją bus jau apsigyvenęs nelabasis. Brr! Nekoks draugas. Eisim pas mane. Sutarta!

ZINA. Tau galvoj... (*Stuksena kumščiu sau per kaktą*)

JULIUS. Reikia šitaip! (*Įrėmęs į smilkinį pirštą pasukioja*) Šriubelis atsisukęs. Mechanizacijos amžius! Seniau tik taip rodydavo, kad protas bukas. (*Padunksena kumščiu sau į kaktą*) Eisim?

Zina papurto galvą

Mes – šeima.

ZINA. Kas?

JULIUS. Aš ir tėvas.

ZINA. Tėvas mane išgins.

JULIUS. Mes – tyliai. Jis neprigirdi.

ZINA. Labai senas?

JULIUS. Mušti yra gavęs.

ZINA. Už ką?

JULIUS. Už meilę.

ZINA. Tai jis labai ištvirkęs?

JULIUS. Už artimo meilę. Parašė knygą „Meilės koncepcija vokiečių idi... idealistinėj filosofijoj“.

ZINA. Nieko nesuprantu.

JULIUS. Ir aš nieko nesuprantu.

ZINA. Tu groji?

JULIUS (*su patosu*). Grojame! Grojame! Kas gi kita lieka? Groti!

ZINA. Pagrok!

JULIUS. Pašok!

ZINA. Gerai.

Julius groja trimitu, Zina šoka

JULIUS. Dabar atsiminiau, kur gyvenu! Ką reiškia muzika! Ką reiškia šokis! Eime! (*Apkabina ją*) Tu nuostabi, Zina! Iš visų – nuostabiausia!

JULIUS ir ZINA išeina

Vėl skveras, suolelis

ZINA. Tai taip susipažinau su Julium. Ir tą patį vakarą įklimpau. O kas toliau buvo – ir tau nelinkėčiau.

Juliaus tėvo ir Juliaus butas, Virtuvė. Ant sienos didžiulė keptuvė su ilgu kotu. Daugiau nieko.

Dar keistos išvaizdos stalas

ZINA plaka kiaušiniene. Virš stalo ore mosuoja ranka

Įeina JULIUS

JULIUS. Zinuk! Paukštuk! Padaryk kavos.

ZINA. Turiu tėčiui iškepti plaktos kiaušinienės.

JULIUS. Pirmiau kava, paskui plakta kiaušiniene. Viešnia!

ZINA. Ta pati, su kuria andai kalbėjote apie vedybas? Ieva vardu?

JULIUS. Vedybas?! Kaip tu viską nugirsti. Negražu, Zina!

ZINA. Ta pati? Ieva?

JULIUS. Ta. Ir kas?

Zina sukniumba ant stalo. Skaudžiai pravirksta

Na, po velniais! Kas tau, Zina? Kas tau?

ZINA. Aš nėščia, Juliau.

Pauzė

JULIUS. Meluojai!

ZINA. Ne.

Pauzė

JULIUS. Tau dar nėra šešiolikos. Gal apsirinki?

ZINA. Ne.

JULIUS. Kalbėjai su gydytoju?

ZINA. Aš pati žinau. Pradžioje abejojau, dabar tikrai.

JULIUS. Seniai pastebėjai?

ZINA. Jau turbūt trečias...

JULIUS. Kas trečias?

ZINA. Mėnuo. O gal ir daugiau.

JULIUS. Na, ir padarei kiaulystę. Kad tave velnias nujotų! Kvaiša tu neregėta! Tėvas dabar visai pasius. Ir taip jis nenorėjo priimti tavęs namų darbininke... Ko tyli? Žinoma, tau kas. Pabėgusi iš internato. Nepilnametė. Gali džiaugtis... Velniai griebtų!..

ZINA. Žinoma, kas man. Taip džiaugiuos, kad tako prieš save nematau. Sniegas juodas atrodo. *(Stengiasi sutvardyti verksmą)*

JULIUS. Kreipkis į polikliniką. Ten yra toksai skyrius. Visos merginos jį žino. Aš duosiu pinigų. Dabar gi galima...

ZINA *(labai energingai)*. Ne! Niekada!

JULIUS. Kodėl, Zina? Kodėl? Tai nieko baisaus.

ZINA *(beveik šaukdama)*. Kad ten pasijuoktų iš manęs?! Ne! Aš nenoriu jų!

JULIUS. Jie padarys taip, kad tau nereikėtų...

ZINA. Aš pagimdysiu! Viena pagimdysiu! Įlindus į rūšį! Arba išbėgus į mišką! Viena!

JULIUS. Galą gausi.

ZINA. O kas tokio?! Aš nebijau gauti galo. Aš daugiau turiu drąsos, negu tu manai. Bet aš negausiu galo. Aš pagimdysiu.

JULIUS. Žvėriuką!

ZINA. Mano vaikas bus geresnis už mane. Aš žinau, bus geresnis. Žinau!

JULIUS. O kas jį padarys geresnį?

ZINA. Kas?

JULIUS. Taip! Kas jį padarys geresnį?

ZINA. Tu! Tu padarysi jį geresnį! Tu! Tu pasijusi tėvu. Jis turės tėvą. Tu būsi kitoks. O mano meilė bus tokia tau ir jam...

JULIUS. Aš nenoriu turėti vaiko.

ZINA. Bet tu turėsi! Turėsi, Juliau!

JULIUS. Sakau tau, ne! Vaikas – ne man! Aš esu užkrėstas... dvasiniu sifiliu... Supranti, ką tai reiškia? Tu – avies galva! Profesorių, akademikų vaikai eina plėšikauti. O tokių kaip aš!.. Jau gimsta su peiliu rankoje.

ZINA. Kalbi lyg išprotėjęs. Vaikas bus vaikas. Aš būsiu motina. Tu – tėvas. Bus šeima. Bus viskas, kaip pridera.

JULIUS. Tu – motina. Kas gi tu? Dar neužaugusi, o jau pašvinkusi. Ką tu gali jam perduoti? Gatvės išmintį? Kaip bėgti iš internato? Tu uždarysi jį į internatą! Į kitokį. Velniaižin į kokį! Ek, su kvailu daiktu!.. Pagaliau kam gimdyti, kai pasaulyje kuriamos mirties administracijos, mirties valdybos!

Iš kito kambario moteriškas balsas: „Juliau! Kur tu dingai?“

Ateinu, Ievut! Vaikas – gyvenimo savižudybė! *(Nori išeiti)*

ZINA *(užstodama jam kelią)*. Tu neisi pas ją! Tegu nešdinas ta kekšė iš namų! Nereikia jos čia!

JULIUS. Nešūkauk, Zina! Ji – ne kekšė! Nevesk manęs iš kantrybės.

ZINA. Iš kantrybės! Tu – apgavike! Su ja vestuves!.. Ką turiu daryti aš? Išeiti į gatvę? Į sniegą? Į speigą? Lįsti kur į eketę? Aš – žmogus! Aš jau moteris! Laukiu kūdikio! Tavo kūdikio! O tu – vestuves su kita! Ne, Juliau! Ne, ne, ne!!

JULIUS. Nešauk! Visas namas išgirs.

ZINA. Tegu girdi. Tegu žino ta kūtvėla – čia jau šeima! Čia gims! Ar tai juokai?! Ar tai galima suminti, sutrypti?!

JULIUS. O ką aš žinau, kieno jis... *(Šturkščiai pastumia Ziną, greitai išeina. Iš antros pusės užrakina duris)*

ZINA (*pašokusi daužo kumščiais duris*). Tu – žvėris!! (*Daužo, kiek tik jėgų turėdama*) Tu – žvėris! Žvėris!!! Žvėris!!! Žvėris!!! (*Paskui krinta į stalą, susiima rankomis galvą*) Sudraskykit mane! Paskandinkit mane! Paskandinkit!.. Paskandinkit!..

JULIAUS TĖVAS (*iš kito kambario*). Kas ten per triukšmas? Zina! Ar parengta vonia?

Vėl miesto skveras

ZINA ir BEATRIČĖ

ZINA. Gal dabar supratai mane?

BEATRIČĖ. Supratau labai gerai... Bet kur Julius? Tau pasakojant, jis dingio.

ZINA. Ir dabar čia nesirodys. Aš žinau.

BEATRIČĖ. Ir drįso dar kalbėti man apie vedybas!

ZINA. O kas jam!..

BEATRIČĖ. Nereikia man tų jo kalbų, nereikia... Bet kodėl taip? Kodėl? Zina, kodėl?

ZINA. Kas taip?

BEATRIČĖ. Viskas. Viskas baisu, Zina!.. (*Staiga*) Eime pas jo tėvą.

ZINA. Jis savo rankomis tada išmetė mane su kūdikiu į gatvę.

BEATRIČĖ. Dabar nebeišmes.

ZINA. Jis užsirakinęs.

BEATRIČĖ. Išlaušim duris. Dumkime!

Išbėga

Juliaus tėvo ir Juliaus butas. Labai daug knygų. Ne! Prie kiekvienos sienos – didžiulė knyga. Ant vienos nugarelės užrašyta prancūziškai, ant kitos vokiškai, ant trečios lietuviškai ir vis tas pats: filosofijos istorija

BEATRIČĖ ir ZINA prieina prie durų

BEATRIČĖ. Tu nesirodyk. Pirmiau aš viena įeisiu. (*Skambina, vėl skambina*)

JULIAUS TĖVAS (*pažiūri pro stikliuką*). Kas ten?

BEATRIČĖ. Dovanų jums turiu.

JULIAUS TĖVAS. Ką?

BEATRIČĖ (*šaukia*). Dovanų turiu!

JULIAUS TĖVAS. Iš profesoriaus Daumanto? Prašom, prašom. (*Atidaro duris*) Aš labai dėkingas profesoriui. Labai dėkingas... Skambinu ir sakau: paskolinkit man Senekos¹⁵ originalą. O jis: „Šiandien pat atsiųsiu.“ Ką reiškia senoji karta. Taip, taip... Tada paėmė daug mano knygų...

BEATRIČĖ. Aš jums turiu gyvą knygą! (*Ileidžia Ziną*)

JULIAUS TĖVAS (*atsisėda iš nustebimo*). O! Tai... tai tu?

ZINA. Taip. Aš.

JULIAUS TĖVAS (*žvelgdamas čia į vieną, čia į kitą*). Apgavystė... Čia kažkokia apgavystė... Išeikit! Išeikit! Maldauju jus... Išeikit.

BEATRIČĖ. Mes neišeisim.

JULIAUS TĖVAS. Kaip? Kaip?

BEATRIČĖ. Neišeisim.

JULIAUS TĖVAS. Įsibrovėte ir neišeisite?! Oo!

BEATRIČĖ. Aš išeisiu. Zina liks.

¹⁵ *Lucijus Anėjus Seneka* (4 m. pr. Kr. – 65 m.) – senovės romėnų valstybės veikėjas ir filosofas.

JULIAUS TĒVAS. Liks? Kaip tai liks? Kokia teise?

BEATRIČĖ. Čia jos namai.

JULIAUS TĒVAS. Namai?!

BEATRIČĖ. Čia ir jūsų anūko namai.

JULIAUS TĒVAS. Akiplėšiškai kalbi, mergiote. Namus reikia užsipelnyti. Negalima taip sau... Įėjau, ir viskas. Namai – žmogaus siela! O ji ar turi sielą?

BEATRIČĖ. Turi.

JULIAUS TĒVAS. Čia pragaras buvo. Ji pragarą buvo užkūrusi. Ji neturi sielos. Neturi nė namų.

BEATRIČĖ. Ir jūs išmėtėte ją su kūdikiu į gatvę?!

JULIAUS TĒVAS. Išmečiau.

BEATRIČĖ. Išmetėte!

JULIAUS TĒVAS. Išmečiau. Paprasčiausiai išmečiau.

BEATRIČĖ. Jūs parašėte knygą apie artimo meilę.

JULIAUS TĒVAS. Knygą?..

BEATRIČĖ. Knygą – kaip reikia mylėti žmones...

JULIAUS TĒVAS. Parašiau. Kažkada parašiau.

BEATRIČĖ. Tai jūs vienaip rašote, kitaip darote.

JULIAUS TĒVAS (*po pauzės, su sielvartu*). Ir jos man primena... Kada bus galas? Koks baisus dalykas rašyti knygas apie artimo meilę! Kuo reikia būti? Angelu ar velniu? Tik ne žmogum! Girdi, mergiote! Tik ne žmogum!

BEATRIČĖ. Jūs – keistas.

JULIAUS TĒVAS. Nesiginčyk su manim. Meilė... artimo, meilė, karitas¹⁶ – tragiška kategorija. Ji didina pasaulio tragizmą... Tau tas žodis nežinomas: tragizmas!

BEATRIČĖ. Žinomas.

JULIAUS TĒVAS. Ką tu sakai?! Tai paklausyk! Skelbti žmonių meilę – tai ją vykdyti. O vykdyti meilę – tai griauti pasaulį. Ar ne? Išsukti sraigtus, kuriais sutvirtintas tas baisus pastatas – pasaulis. O jis tikrai baisus. Reikia kas nors daryti, kad nebūtų baisus. Vykdyti meilę! Griauti pasaulį! Še! Kada mes griuname ir kada statome? Reikėtų kelis gyvenimus gyventi, kad suprastum. O mes tik vieną gyvename, todėl ir nesuprantame.

ZINA. Aš daugiau taip nebedarysiu.

JULIAUS TĒVAS. Ko tu nebedarysi?.. Sakau, reikia dešimt gyvenimų gyventi, kad suprastum. Perskaityti ištisas bibliotekas. Jeigu nuo to nepasidarys dar neaiškiau.

ZINA. Langus tai ne aš išdaužiau, o Ieva. Ir miliciją ji pati iškvietė.

JULIAUS TĒVAS. Aš kalbu vieną, o ji – kitą. He!

BEATRIČĖ. Ji galvoja apie savo vargą. Nepykit.

JULIAUS TĒVAS. He! Kiekvienas turime savo vargų, o kai sudėjome į krūvą, pasidarė pragaras.

BEATRIČĖ. Argi jūs nepagalvojate apie anūką? Jis jau trečių metų. Bėgios apie jus, čiauškės. Jis labai gražus. Geltoni, geltoni plaukai. Iki pečių. Raudonas apsiaustas. Aksomo!

Juliaus tėvas šluostosi nuo plikos galvos prakaitą

JULIAUS TĒVAS (*maldaujamai*). Tylėk, mergiote. Geriau tylėk...

BEATRIČĖ. Iš veido jis – tikras jūsų sūnus...

JULIAUS TĒVAS (*šaukia*). Gana! Ką aš turiu daryti? Išeiti? Išeiti su tuo anūku? Yra Julius! Yra Zina! Čia klausimo esmė! Jų santykiai! Ne! Ne! Nekalbėkite!

¹⁶ *Caritas* – nesavanaudiška dovanojanti dvasinė meilė.

BEATRIČĖ (*Zinai*). Kaip su juo kalbėti?.. Aš nebežinau. (*Juliaus tėvui*) Julius privalo vesti Ziną!

JULIAUS TĖVAS. Privalo! Kelintą kartą? Kelintą moterį? Iš meilės vesti ar iš įpratimo? Buvo mažas, išeidavo į miestą – bijodavau, kad nepapultų po mašina. Dabar bijau, kad negrįžtų vedęs.

BEATRIČĖ. Julius suvedžiojo Ziną...

JULIAUS TĖVAS. Suvedžiojo? Žinoma, suvedžiojo. Suvedžiojimų amžius. Kitokių nuotykių nebėra. Bet kodėl aš turiu būti atpirkimo ožys? Užtenka! Ačiū! Palikite mane ramybėje.

BEATRIČĖ. Ir Julius tegu elgiasi, kaip nori? Jums vis tiek! Jūs nemylite jo!

JULIAUS TĖVAS. He! Nemyliu! Aš nebežinau, ką su juo daryti. Nieko nebežinau. Ir niekur nerandu paramos. Visas pasaulis nebežino, kas daryti su jaunuimu. Istorijos taškas: nežinojimas, kas daryti. Sako, aš atsilikau, nebereikia manęs klausyti. Argi aš atsilikau, jeigu taip pat nieko nežinau, kaip ir visas pasaulis... Tai yra... ne taip norėjau pasakyti... (*Pagalvoja, bet nebesiryžta aiškinti*)

BEATRIČĖ (*Zinai*). Tu kalbėk.

ZINA. Tėveli! Leiskite man grįžti. Iškepsiu plaktos kiaušininės, kurią jūs taip mėgstate.

JULIAUS TĖVAS (*griežtai*). Ne! Ne!

ZINA. Pasupsiu toj kėdėj, apausiu šiltom šlepetėm.

JULIAUS TĖVAS. Taip, senis suvaikėjęs, bet tyčiotis nereikia. Negražu.

Beatričė ir Zina pažiūri viena į kitą

BEATRIČĖ (*labai nuoširdžiai*). Mes nesityčiojame. Mes tiesiog nežinome, kas daryti... Tėveli! Kūdikis šla! Be pastogės. Priimkite. Negi jūs neturite širdies?

JULIAUS TĖVAS. Širdies? Neturiu, neturiu.

BEATRIČĖ. Ne! Netiesa! Jūs – gailestingas. Jūs – geras. Jūs priimsite. (*Zinai*) Tu prašyk.

ZINA. Tėveli. (*Sujaudinta nutyla*)

JULIAUS TĖVAS (*smarkiai paveiktas, greitai vaikšto po kambarį*). Negaliu... Negaliu! Gyventi nebegalima! Iš namų reikia bėgti! Jaunimas! Nieko mes!.. Nieko nebeliko... (*Tarsi pats nebesusivokdamas, čiumpa Ziną už apykaklės, šaukia*) Išeik! Išeik! Arba aš išmesiu!

Beatričė, nebetekusi vilties, griebia nuo rašomojo stalo Platono biustą ir trenkia į žemę. Juliaus tėvas apstulbsta.

Atsisėda. Dairosi, nesuvokdamas, kas įvyko

JULIAUS TĖVAS. Platonas!..

BEATRIČĖ. Oi! Ką aš padariau! (*Stovi išsigandusi, žvelgia į duris, pasirengusi bėgti*)

JULIAUS TĖVAS (*po ilgos pauzės*). Tegu grįžta. Tegū...

Zina ir Beatričė atsiklaupia prie jo

ZINA. Ačiū, tėveli! (*Bučiuoja jam ranką*)

BEATRIČĖ. Ačiū! (*Taip pat bučiuoja ranką*)

Pauzė

JULIAUS TĖVAS. Tik būk protinga, Zinut? Būk protinga. Tai vienintelis rimtas mano prašymas.

ZINA (*kasdieniškai, bet nuoširdžiai*). Gerai, būsiu.

JULIAUS TĖVAS. Ką gi... Parsivesk vaiką... Ką gi... Kas bus – pažiūrėsime... Na, dabar eik... Eik... Palauk!.. Parengsi vonią ir truputį patepsi man nugarą. Lankstyti nebegaliu.

ZINA (*tu pačiu tonu*). Gerai, parengsiu, patepsiu.

BEATRIČĖ *išeina*

Tas pats kambarys

Grįžta JULIUS

JULIUS. Tai priėmė Ziną, tėve!

JULIAUS TĖVAS. Ziną priėmiau.

JULIUS. Beatričė ją atvedė?

JULIAUS TĒVAS. Kokia Beatričė? Turbūt Beatričė. Taip, taip, Beatričė.

JULIUS. Pats bijojai jos kaip ugnies.

JULIAUS TĒVAS. Bijojau! Kaip aš galėjau nebijoti?

JULIUS. Ir žinojai, ko ji čia taip veržiasi! Ko ji siekia!

JULIAUS TĒVAS. Kaip galėjau nežinoti!

JULIUS. Tai kodėl priėmei?

JULIAUS TĒVAS. Netardyk manęs. Vis vien tu nesuprasi nieko... Nesuprasi, kas yra sąžinės priekaištai.

JULIUS. Taip. Žinoma!.. Bet pirm turėjai su manim pasitarti.

JULIAUS TĒVAS. Turėjau pasitarti? He! O tu tareis su manim, kai prieš... (*galvoja*) trejus metus parsivedei ją dar beveik vaiką! Tareis?.. Pasakei: ji čia gyvens. Namuose reikalinga moteris. Paskui kas? Kitą, teisėtą, su būriu girtų vestuvininų staiga įsiboginai. Prieš tai taip pat nebuvai pasitaręs su manim. Kaip tau patinka, taip tu ir elgiesi. Tuo momentu!.. Kokios bus pasekmės – kiti tegu kvaršina galvas. Kiti! Kiti!

JULIUS. Negi tu manai, tėve, kad galima elgtis taip, kaip tuo momentu nepatinka? Aš taip negaliu... Bet ne tai svarbu. Pasakyk, ką dabar aš turiu su ja daryti? Vesti? Ar šiaip sau ją laikyti? Parvedus kitą, teisėtą, paprašyti, kad vėl ją išmestum.

JULIAUS TĒVAS. Ką? Kaip tu drįsti? Kaip tu gali šitaip kalbėti?! Kaip liežuvis apsiverčia?! (*Su skausmu*) Į ką mus traukiate? Į kokias nešvankybes?

JULIUS. Į jokias nešvankybes aš tavęs netraukiu, tėve. Aš vienaip noriu gyventi, tu – kitaip. Ir viskas.

JULIAUS TĒVAS. Kitaip?

JULIUS. Kitaip.

JULIAUS TĒVAS. Nuo vieno išgėrimo į kitą, nuo vienos moters prie kitos. Daugiau nieko! Jokio idealo! Jokio gyvenimo tikslo! Jokio rimto darbo! Ką tu prieisi, taip gyvendamas?!

JULIUS. O ką prieščiau, gyvendamas taip, kaip tu, tėve, norėtum?

JULIAUS TĒVAS. Ką? (*Sutrinka*) Gal... bent žmogum būtum. Visose aplinkybėse. Tai jau šį tą reiškia. (*Po pauzės*) Susimetrikuok su Zina. Sukurk pastovią šeimą. Mergaitė ne taip jau bloga. Gali būti net gera. Leisk mokytis. Pastebėjau: ji gabi. Pats išbrisk iš purvo. Ištrauksi ir ją.

JULIUS. Jeigu aš jos nemyliu, tėve? Jeigu ji man bjauri?

JULIAUS TĒVAS. He! Šiandien bjauri, ryt nebjauri. Šito nesuvaikysi. O pareiga? Yra toksai dalykas? Pareiga? Prieš suvedžiotą merginą, prieš savo paties vaiką! Pareiga!

JULIUS. Vedybos iš pareigos dingo kartu su visais prietarais.

JULIAUS TĒVAS. Vadinas, vedybos iš meilės! Šitokios, Juliau, taip pat dingo kartu su visais prietarais. Dingo! Pati meilė dingo. Štai kas!

JULIUS. Ji dabar kitokia. Meilė!

JULIAUS TĒVAS. Meilė kitokia. Garbė, teisybė kitokia. Viskas kitokie! Iš tikrųjų tuštuma. Niekas! Niekas! *Nihil est in intellectu*¹⁷! Žmonių karta atsistojo šalia gėrio ir blogio.

JULIUS. Beprotnamis! Taip? Tik ne jūs jį sutvarkysite. Pagaliau nesvarbu. Zinos aš nevesiu. Negali būti nė kalbos. Aš pamilau kitą, jei nori žinoti. Man nusibodo šitoks gyvenimas. Aš taip pat noriu viską pradėti kitaip. Supranti, tėve, kitaip.

JULIAUS TĒVAS. Girdėjau. Daug kartų. Studijavai prancūzų literatūrą. Metei. „Noriu viską pradėti kitaip.“ Dirbai redakcijoje. Metei... „Viską kitaip!“ Kliedėjai apie mašiną – šių laikų dievą... Paskui vėl

¹⁷ *Nihil est in intellectu quod non prius in sensu* (lotynų k.) – senovės graikų filosofijos mokyklos

džiazas... Ir vėl „viskas kitaip“! Še! Ko tu iš tikrųjų nori? Ar nieko nenori? Nieko nesieki! Nieko nesupranti! *Nihil est in intellectu!*

JULIUS. Per daug suprantu, tėve. Galbūt daugiau negu reikia. Viskas – čia, žemėje! Viskas tik šiandien. Nieko nėra ten, ir nebus nieko rytoj. Viską noriu pasiimti dabar, tuojau. Ir viską grynais.

JULIAUS TĖVAS. Tik nežinai, kas yra tas „viskas“.

JULIUS. Patsai gyvenimas yra viskas.

JULIAUS TĖVAS. Sakai, gyvenimas? O ką įdėjai į tą gyvenimą? Nieko! Nieko! Įdėjo kiti. Tu tik pasiimti nori.

JULIUS (*kiek sutrikęs*). Gyvenimas ne daiktas... Aš gyvenu. Tai yra viskas. Aš nepatenkintas! Bet aš noriu gyventi...

JULIAUS TĖVAS. Ir kliedėti!..

JULIUS. Tėve! Leisk man baigti. Aš priklausau prie tų, kurių jau nebegalima mulkinti. Jei nori žinoti, tai yra tragiška. Tai ne paradoksas! Paprasta tiesa. Tragiška! Gyvenimas – prakeiktas, beprotiškai apkrautas melu, falšu, fantastika ir dar velniai žino kuo. Kai kada virsta tvaiku. Kai kada – ugnimi. Ir aš viską matau. Baisu viską matyti! Mane apima siaubas. Aš pasitraukiu. Aš bėgu! Taip yra. Aš nekaltas. Ir nekaltinkit manęs. Tai beprasmiška.

JULIAUS TĖVAS. O kas kaltas? Kas? Kas? (*Šaukia*) Kas kaltas?!

JULIUS. Nežinau.

JULIAUS TĖVAS. Tu nežinai? Aišku, tu nežinai! Kas iš jūsų ką nors žino?! Keliate maištą – nežinote, prieš ką! Matote melą, falšą – nežinote, kas daryti!

JULIUS. O tu žinai, tėve? Pasakyk, jei žinai. Kas gi reikia daryti?

JULIAUS TĖVAS. He! Pasakyk! Kam? Tau? Jums? Ar dar kam nors? Ačiū! Neužmiršau... (*Parodo į savo ausis*)

JULIUS (*šaukia*). Man! Mums! Visiems! Jei jau turi ką pasakyti, nežiūrėk, kad kažkada teko apkursti.

JULIAUS TĖVAS. Kiti laikai! Ha! Duok receptą! Taip? Duok! Bėk į gatvę! Šauk! Visa gerkle šauk: štai vaistai! Štai duona! Žmonės! Pasveikit! Būkit sotūs! Nevokit! Nemeluokit! Negrįskit gyvenimo neapykanta! Į gatvę bėgti? Taip?.. O gal mirti? Mirti? Taip! Ant Golgotos kalno¹⁸!.. Aaa!.. Jau ir mirtis niekis...

Pauzė. Juliaus tėvas ilgai stovi, išžiūrėjęs į tolius.

Nusišluosto nuo kaktos prakaitą, atsisėda

JULIUS. Tu neturi ką pasakyti!

JULIAUS TĖVAS. Būtų geriau, jei neturėčiau... (*Po pauzės, kitu tonu*) Vesk Ziną.

JULIUS. Sakau tau, tėve! Velniai ją griebtų!..

JULIAUS TĖVAS. Sakai, velniai? O kas ta, kurią... pamilęs?

JULIUS. Nesvarbu. Ir aš nebenoriu apie tai kalbėti.

JULIAUS TĖVAS. Gal viskas kitaip atrodys. Kas gi ji tokia?

JULIUS. Beatričė. Ji Ziną čia atvedė. Ir, žinoma, prisakė, kad aš ją vesčiau.

JULIAUS TĖVAS. Ak taip, šita! Hm... šita! Ji – Beatričė...

JULIUS. Ji vykde kažkokią teisybę. Supranti, tėve, teisybę! Ir užmušė mano laimę, savo laimę. Na, ir tavo... jei ne pačią laimę, tai ramybę. Ir nieko nepasiekė. Tik bloga. Mergaitė – Don Kichotas! Nuostabus dalykas, tėve, ar ne? Velniškai!

JULIAUS TĖVAS. Kas nuostabus dalykas?

Julius neatsako. Pauzė

Kažkada taip pat buvau jaunas... Ką aš čia norėjau pasakyti?.. Taip... Tavo motina buvo Regina. Šeimos karalienė! Gyvenimas taip pat kai kada atnešdavo purvo... Bet ji darė stebuklus. Ką ji turėjo – nežinau. Bet ji tikrai darė stebuklus. Tai moters paslaptis. Šeimos karalienės!.. Supranti? Dabar viskas kitaip. Jūs kažką sumynėte. Ir jūsų merginos kažką sumynė. Turbūt viską sumynė į purvą! Supranti, į purvą! Viską! Stebuklų daryti nebegali. Ir laimė mirė. Tyliai, palengva mirė. Jos nebeprisikelsi. Mirė laimė. Mirė. Vietoj jos kažkas kita. (*Galvoja*) Ką dar norėjau pasakyti?..

JULIUS. Nepyk, tėve, mes gerbiame tokius senų žmonių samprotavimus ir... juokiamės iš jų.

JULIAUS TĒVAS (*staiga*). Ką? Ką tu pasakei?

JULIUS (*suerzintas*). Juokiamės!

JULIAUS TĒVAS (*ižeistas, susijaudinęs*). Jūs – barbarai! Istorinis pavyzdys protingų žmonių persiformavimo į barbarus! Refleksinis barbarizmas! Še! Jūs atsipalaidavote nuo bet kokios humanistinės tradicijos! Kas dar atsitiks su jumis – nežinau! Nežinau! Nežinau! Kas dar atsitiks su jumis!..

Įeina ZINA, paima nuo stalo puodelį, kavinuką, sustoja prie durų, klausosi

JULIUS. O kas atsitiko su jūsų humanistinėm meilės koncepcijom, žmogaus garbe ir visu kitu? Buvo suminta, sutrypta, sudaužyta! Visame pasaulyje! Kokią teisę turite dabar mus mokyti? Reikalauti, kad mes kibtume prie tų skeveldrų. Sudeginkit visas filosofų ir humanistų knygas! Jos bevertės! Lygios nuliui! Nė vieno neapgynė, kai jie savo laiku šaukėsi „nemiršamos dieviškos šviesos“. Žmonės beprasmiškai mirė tik dėl to, kad buvo kurčia pasaulio išmintis!.. Dabar leiskit mums gyventi taip, kaip matome, pasiimti, ką galime, kai ką savo kurti. Kitaip lieka arba nusižudyti, arba gyventi tikrai be jokių principų. (*Po trumpos pauzės*) Aš išeinu. Čia nebegrįšiu.

JULIAUS TĒVAS (*suglumęs*). Kaip tai išeini?..

JULIUS. Negyvensiu su ta moterimi viename name. (*Išeina*)

JULIAUS TĒVAS. Na, matai... Neverk, Zina... Neverk...

Pirmojo paveikslo kambarys – katilas

JULIUS. Lukai! Išpilk nuorūkas! Pilnas kibiras... Negi negalima jų kur nors išpilti? Tu girdi?

Lukas nepajuda

(*Murma*) Beveik pilnas kibiras. Velniskai dvokia. (*Patylėjęs*) O žinote, aš pavargau. Pavargau nuo tų... kaip jų... košmarų. Nuo dundesio.

LUKAS. Ką tuo nori pasakyti?

JULIUS. Nieko.

LUKAS. Tai baubk arba žvenk.

Pauzė

JULIUS. Viską išbandžiau. Viską, ką gyvenimas turi. (*Pagalvojęs*) Beveik viską. Pasirinkdamas, apsvarstydamas, pateisindamas. Kodėl? Dėl ko? Keista! Dabar atrodo, kad viskas buvo akiai daroma. Akiai! Baisu! Jūs to nesuprasite. Bėgti noriu...

ANDRIUS (*graudingai*). Nutilk! Nutilk! Tegu tave velniai...

JULIUS (*nekreipdamas dėmesio į Andrių*). Bėgti! Kur bėgti? Nuo ko?.. (*Pagalvojęs*) Nuo ko – tai aišku. Nuo košmarų. Bet kur? Kur bėgti? Veidmainiai, melagiai, apsimetėliai, grobikai! (*Surinka*) Žvėrys!!! (*Pagalvojęs*) Ir mes žvėrys!.. Oi, kokie mes žvėrys! (*Pauzė*) Seniokas teišus: refleksinis barbarizmas! Grįžtame į barbarizmą. Su viso pasaulio scena leidžiamės žemyn... Seniokas kenčia. Dvigubai kenčia. Jam per ankštas jo paties skausmas... Išakėta skūra...

¹⁸ *Golgotos kalva* – vieta Jeruzalėje, kur buvo nukryžiuotas Jėzus Kristus; kančių vieta.

LUKAS. Koks seniokas? Tėvas?

JULIUS (*neatsakydamas Lukui*). Jis veržias iš savo kailio. Nori kentėti už žmoniją...

ANDRIUS. Nutilk, nutilk! Dėl Dievo meilės, nutilk! Galva plyšte plyšta!

JULIUS. Vaistų aš turiu nuo galvos skaudėjimo. (*leško kišenėse*) Bet jis per daug kalba. Senatvės dvasia! Buvo tiesa žodžiai užmušė! Ir gyvas skausmas dingo! Ir idealai! Sutrempė! Kažkas! Sudraskė. Palaidojo! (*Susiradęs vaistus, įsideda vieną tabletę į burną*) Net vandens nebėra vaistams užsigerti... Hamletas¹⁹ sakė: žodžiai, žodžiai, žodžiai. Bet tada tikriausiai dar buvo truputis gyvos tiesos. Dabar žodis prieš žodį, kalba prieš kalbą. Žodžių paslaptinga jėga. Stebuklinga galybė. Palaimintas amžius. Pasaulis pilnas raganų, burtų, vaiduoklių. Vienus užkeikiame, kitiems užkeikimus nuimame. Ir taip surandame savo pozityvą. Žili seniai! Kada mes buvome jauni? Kada būsimė?

Pauzė. Lukas staiga tyliai ima verkti. Julius ir Andrius skersomis pažvelgia į verkiantį Luką. Vėl pauzė

ANDRIUS. Ir šaltis krečia. Turbūt temperatūros turiu.

JULIUS. Kodėl mes visada turime subjauroti idealą?

ANDRIUS. O galvos šitaip man dar niekad neskaudėjo!..

JULIUS (*piktai*). Pasiųsk velniop tą savo galvą!

ANDRIUS. Duok tabletę.

JULIUS. Paskutinę sukramčiau.

ANDRIUS. Chuliganas!

JULIUS. Chuliganai tvarko pasaulį.

ANDRIUS. Tik ne tokie, kaip tu.

Pauzė

LUKAS (*su širdgėla*). Kiek daug mes turime nereikalinga! Kiek daug nereikalinga! Pabundame vidurnaktyje ir pajuntame, kiek daug yra nereikalinga. O protas viską mato kitaip, naujai...

ANDRIUS. Lukai! Atnešk butelį!

Lukas negirdi

Reikia atsipagirioti, ar ne?! Po velniais! Reikia ar ne?!

Lukas neatsako

Kiaulė!.. Juliau! Aš visą rytą klausiau tavo „filosofijos“ ir nedaviau tau į snukį. Gal veltui klausiau?

JULIUS (*dirbtinai švelniai*). Andriuk! Ko tu klausėi?! Ar tu supratai nors žodį? Juk tu kvailas kaip... asilo iškamša.

ANDRIUS. Ką? Aš pajuokavau, o tu įžeidinėjai. Mane! Mane! Smirdalius! Skudurgalis! Jei uostei kažkieno literatūros, nemanyk, kad dabar gali purkšti į smegenis! Aš spjaunu į tavo „refleksinį barbarizmą“! Spjaunu į tavo purškalus! Girdi? Spjaunu! Spjaunu! Dabar technikos laikai. Valstybinės prekybos. Pinigą mokėk padaryti!

JULIUS. Pinigą... (*Juokiasi*) Pinigą! Miesčionys!

Kažkas tyliai beldžia į duris

LUKAS (*nudžiugęs*). Ji!..

Beldžia smarkiai

Ne! Ne ji!..

Andrius ir Julius darosi neramūs.

Lukas vėl nugrimzta į savo mintis

BALSAI: „Atidarykite!“, „Atidarykite!“

ANDRIUS. Gal šoferis? Moteris iš parko? Tas rudaplaukis kelneris?

¹⁹ *Hamletas* – Viljamo Šekspyro tragedijos „Hamletas“ herojus.

JULIUS. Tai pasiaiškink jiems.

ANDRIUS. Mulkis!

BALSAI: „Atidarykite duris! Atidarykite duris!“

ANDRIUS. Ne. Ne šoferis. Ne moteris iš parko. Ne kelneris.

JULIUS (*pašnibždom*). Ar neteks kada atidaryti durų?

ANDRIUS. Ne. Mes galime gąsdinti kitur, bet čia – nieko nereikia įsileisti. Ir gerti galime tik čia. Eidami velnio malti, turime būti blaivūs.

JULIUS. Gyvenimas pamokė. Kiekvienas atėjimas į milicijos budinčiojo kambarį – tai jau biografinis faktas.

ANDRIUS (*įsiklausęs*). Pavojus praėjo.

Pauzė

LUKAS. Gerai, kad ji neatėjo. Ji būtų čia pajutusi arklidės kvapą.

Uždanga

TREČIAS VEIKSMAS

Pirmojo paveikslo kambarys

LUKAS ir BEATRIČĖ

LUKAS. Taip, Beta, šį kartą tu teisi. Nieko aš negerbiu. Ir Andrius nieko negerbia, ir Julius. Mes net niekinam kitus. Bet aš turiu kai ką šviesaus. Turiu mergaitės idealą. Turiu tikrą Beatričę... O jie neturi. Andrius purvais drabsto...

BEATRIČĖ. Jei dar nors žodį pasakysi, aš išėsiu.

LUKAS. Ne, tu neišeisi. Neleisiu tavęs. O tu ir nenori išeiti. Tik taip kalbi, mane gąsdini. Ateidama žinojai, kad jie šiuo metu groja, o aš – ne. Ir žinojai, ką aš kalbėsiu.

BEATRIČĖ (*įširdusi*). Nežinojau! Nežinojau! Pinkvarta!

LUKAS (*labai skausmingai*). Beta! Beta! Beta! Kaip tu taip gali?! (*Atsisėda, susiima rankomis galvą*)

BEATRIČĖ. Lukai! Kas tau? Tu verki?

LUKAS. Ne. Bet kaip tu taip gali!

BEATRIČĖ. Juk Pinkvarta tavo pavardė. Kodėl tu visada taip užsigauni, kai ją pasako? Ar tu kvailas?

LUKAS. Pradžioje nekreipiau dėmesio. Tegu sako, galvojau. Vėliau tas pradėjo mane erzinti. Pradėjau bijoti. Dabar, kai tik ištaria Pinkvarta, rodos, peiliu į širdį.

BEATRIČĖ (*garsiai juokiasi*). Vis dėlto neprotingas tu, Lukai, Pinkvarta tik pavardė. Jokios kitos prasmės neturi.

LUKAS. Jie davė prasmę. Andrius, Julius ir kiti. Ir tu dabar davei prasmę. Pažeminimo, paniekinimo, neapykantos!

BEATRIČĖ (*pasijutusi kalta*). Taip. Galbūt... Bet tu nepyk.

LUKAS. Sunku ant tavęs pykti, Beta. Tik galvoju, kad visos mano nelaimės iš pavardės. Julius sako: „Nereikia niekinti slaptųjų dalykų.“

BEATRIČĖ. Tavo vardas labai gražus.

LUKAS. Lukas! Nei gražesnis, nei bjauresnis: Lukas. (*Po trumpos pauzės, kitu tonu*) Beatriče, paklausyk, kad ir tokią pavardę turiu, vis vien tave myliu. Nuo pirmo pamatymo! Iš karto!.. Va taip... Akių negali atplėšti.

BEATRIČĖ. Ar tu nutils, ar ne?

LUKAS (*beviltiškai*). Oi Beta, Beta! Ką aš turiu tau sakyti?..

BEATRIČĖ. Pasakyk, ar tu turi dėdę?

LUKAS. Dėdė?

BEATRIČĖ. Na tą, kuris globoja, moko išmintingai gyventi ir pinigų duoda kai kada.

LUKAS. Turiu. Bet dabar jau jo nebėra. Kažkur dingo.

BEATRIČĖ. Dingo! (*Juokiasi*) Dingo!.. Gal iš viso nebuvo?

LUKAS. Kai surado mane pamestą tarpuvartėje, pas jį atnešė. Sako, jis mano tikras dėdė. O gal ir ne tikras, kas gali žinoti. Gal tik paprastas to kiemo sargas. Jie augino mane kartu su savo vaiku, didesniu už mane. Maitino iš pinigų, kuriuos gaudavo už parduotus butelius. Mat jie patys girtavo, ir kiti ateidavo pas juos girtauti. Prisikviesdavo blogų merginų. Vėliau atidavė mane į vaikų namus, o tikrasis jų sūnus pateko į kalėjimą.

BEATRIČĖ. Ir toksai žmogus mokė išmintingai gyventi?

LUKAS. Reikėjo, kad kas nors mokyty. Kitaip nebūna. Niekada kitaip nebūna. Kai mušdavo, galvodavau, kad už tą patį, už tą patį. O už ką – nežinojau... Vaikų namuose išaugau žmogumi. Nors tvarkos ir ten dar nebuvo... Ką tik po karo... Spjaudydavome vienas kitam į lėkštes... na, ir dar daug ką... beveik kiekvienas... slaptai... save žudydavom... Supranti... Bet vis dėlto išaugome žmonėmis.

BEATRIČĖ (*su siaubu*). Kaip tai?! Beveik kiekvienas?! Ir tu?.. Ir tu?

LUKAS (*kiek pasvyravęs*). Taip. Ir aš.

Pauzė

BEATRIČĖ. Juk tai baisu! Bėkim iš čia!

LUKAS. Ką tu kalbi? Iš kur?..

BEATRIČĖ. Nežinau. Bet taip negalima! Taip negalima!

LUKAS. Mes gi ne vaikų namuose. Iš kur tu nori bėgti?

BEATRIČĖ. Nežinau. Nežinau, kodėl aš taip pasakiau... Man baisu.

LUKAS. Baisu, kad aš prisipažinau, o ne dėl to, kad taip buvo. Nereikia visko prisipažinti. Kai kas turi likti paslėpta. Negerai padariau.

BEATRIČĖ. Galbūt... Nežinau. Bet dabar jau tiek... Po viso to man kalbi apie meilę... Kaip tu gali?

LUKAS. Kalbu, Beatriče, kalbu. Ir kalbėsiu.

BEATRIČĖ. Tai niekšybė!

LUKAS. Beta! Kaip tu taip gali! Daug reikia suprasti. Ką mes turėjome daryti? Būrys žvėriukų. Kiekvienas paliktas pats sau, savo migyje, savo purve. Palikti nakčiai. Susidūrę su gimstančia baisia jėga. Mums nesuprantama. Nežinodami, kas gera, kas bloga. Taip. Kol išauga žmogus, ne kartą turi susidurti su kuo nors nežmonišku. Bet apie tai kalbėti nereikia. Kvaila.

BEATRIČĖ. Lukai! Ar tu labai mylėtum savo motiną? Jeigu turėtum ją.

LUKAS. Ar labai? Beatriče! Ką aš tik sakyčiau, viskas būtų „labiau“, „daugiau“. Tu niekada to nesuprasi.

BEATRIČĖ. Mane paliko motina. Tu gi žinai. Dabar ją net sapnuoju.

LUKAS. Tai visai kas kita. Ji buvo. Ji yra, nors paliko. Tu žinai, kad yra. Ir kaip ji atrodo, žinai. Tu – ne gyvulys. Bet neturėti motinos! Visai neturėti. Na, mintyse neturėti. Tai siaubas! Tai lygu gyvuliui. Niekas to nesupras... Vaikų namuose atsikeldavau naktį, įsikibdavau į langų kraštus... Žiūrėdavau į gatvę. Gal ta? Gal ta?.. Nežinau, kodėl atrodydavau, kad mano motina iš tų, kur naktį vaikštineja gatvėmis. O man lygiai brangi. Gal dar brangesnė. Ir tyliai, kad kiti neatbustų, šaukdavau: „Mama! Mama!“

Beatričė juokiasi tyliai pilnu laimės juoku

„Mama!“ Bet jos nėra! Nėra! Nėra! Kad būtų nors tokia... Nei tėvo, nei motinos, nei brolio, nei sesers. Nieko! Nieko! Nieko! Tuštuma, iš proto varanti tuštuma. Galiu padaryti didelę niekšybę vien dėl to, kad aš pamestinukas. Mestas į gyvenimą kaip į sąšlavų duobę.

BEATRIČĖ. Kokią niekšybę?

LUKAS. Gal ir ne niekšybę. Ką nors kita. *(Po pauzės)* „Išmintingąjį dėdę“ pats susikūriau. Vaizduotėje. Tuštumai užpildyti. Tuo pat metu žinodamas, kad jis, *(paniekinamai)* Pinkvarta, girtas patvoryje pastipo. Pinkvarta buvo jo pavardė.

BEATRIČĖ. Blogiau aš apie tave maniau, Lukai... Tavęs man labai gaila, Lukai! Kai tu ką bloga galvosi, ištark: mama! Ir tu nepadarysi bloga. Ji yra. Motina! Ji stovi ir saugo... Kažkur ties bedugne... Taip. Ji yra... *(Lyg kažko būgštaudama)* Na, aš einu.

LUKAS. Beatriče! Jei tu galėtum ištarti: tave aš myliu.

BEATRIČĖ. Sakau, man tavęs gaila... Paleisk mano rankas.

LUKAS. Gerai, paleisiu tavo rankas. Bet tavęs nepaleisiu. Niekada! Be tavęs – tuštuma, bedugnė! Dėl ko gyventi? Dėl ko mirti? Dėl ko?.. Beatriče! Ištark: aš myliu tave. Ir mes paliksim visa, kas buvo. Bėgsim... na, į pasaulio kraštą. Nežinau... taip nebegyvensim, Beatriče!..

BEATRIČĖ. Lukai! Tu neįsivaizduoji, kaip man gaila tavęs. Noriu girdėti tavo žodžius. Noriu ir tau sakyti: myliu. Atstoti ir motiną, ir draugą, ir mylimąją. Bet juk tai bus netikra...

LUKAS. Netikra?

BEATRIČĖ. Taip. Netikra.

LUKAS. Tebūnie netikra. Bet ištark. Ištark nuoširdžiai, su geriausiu jausmu, ir bus tikra.

BEATRIČĖ *(švelniai, nuoširdžiai)*. Myliu tave, Lukai.

LUKAS. Beatriče! Dar!

BEATRIČĖ. Myliu! Myliu!

LUKAS. Dar, dar! Šimtą, tūkstantį kartų! Be galo! Tūkstančius tūkstančių kartų. Visą gyvenimą! Iki mirties! Visą gyvenimą!

BEATRIČĖ. Myliu! Myliu! Myliu! *(Juokiasi)* Bet juk tai netikra.

LUKAS *(laimingas)*. Žinau, kad ne... *(Apkabina Beatričę)* Sakyk, kad amžinai mane mylėsi.

BEATRIČĖ. Tai bus melas.

LUKAS *(laimingas)*. Tebūnie... Tebūnie melas.

BEATRIČĖ. Gerai. Amžinai. Amžinai! O dabar paleisk mane. Aš einu.

LUKAS. Aš dar ne viską pasakiau.

BEATRIČĖ. Tu per daug pasakei.

LUKAS. Yra padavimas. Kūčių naktį valandėlei atsiveria dangus. Tada gyvuliai ima kalbėti. Aš toks gyvulys, kuris prabyla, kai dangus atsiveria.

Beatričė susijaudinusi žiūri į Luką.

Greitai apsigręžia ir eina į duris

LUKAS. Aš tave palydėsiu.

BEATRIČĖ. Nereikia.

BEATRIČĖ išeina. LUKAS paskui ją

Miesto skveras, suoloelis. Ateina BEATRIČĖ ir LUKAS

LUKAS. Beta!

BEATRIČĖ. Ką?

LUKAS. Turi apsiprasti su ta mintimi, kad tu būsi mano.

BEATRIČĖ. Nebūsiu, ne. Absurdas!

LUKAS. Atsisėskim ant suoliuko.

BEATRIČĖ. Tu nelįsi bučiuotis?

LUKAS *(pasvyravęs)*. Ne.

BEATRIČĖ. Gerai. (*Atsisėda*) Pasvajokim. Man kartais būna taip, kad širdį baisiai skauda, o sieloje šviesu, šviesu...

LUKAS. Hm... Taip...

BEATRIČĖ. Kodėl tu toks liūdnas?

LUKAS. Aš galvoju.

BEATRIČĖ. Ką?

LUKAS. Vis tą patį. (*Pauzė*) Man atrodo, tu drebi.

BEATRIČĖ. Ne. Gera gyventi. Niekur nereikia bėgti. Juk taip? Gyvenime nieko nėra baisaus.

LUKAS. Per daug yra.

BEATRIČĖ. Nieko. Nieko nėra baisaus. Žmonės nueina. Kiti ateina. Vėl nueina. Taip be galo. Parašo kažkokius įsakymus, kažką pameluoja, kažką sugriauna. Pavalgo vakarienę ir užmiega. Užmiega ir senelės, ir direktoriaus pavaduotojos. Visi užmiega. Nieko nėra baisaus.

LUKAS (*niūriai*). Vis vien tu būsi mano. Prisiekiu.

BEATRIČĖ. Žiūrėk! Tai šitaip tu svajoji?

LUKAS. Ištroškęs prie šaltinio nesvajos. Jis gers, nors paskui jį pakartų. (*Staiga pagriebia į glėbį Beatričę, ilgai bučiuoja*)

BEATRIČĖ. Užtenka! Užtenka! Paleisk!

Lukas paleidžia Beatričę

Man galva apsvaigo. Viskas aplinkui sukas. Daugiau taip nedaryk. Na, aš einu. Senelė manęs nebeįsileis.

LUKAS. Beta! Mane pakėlė vyresnioju techniku. Uždirbu daugiau kaip po šimtą. Be to, dar pagroju.

BEATRIČĖ. Kodėl man tai sakai?

LUKAS. Kad žinotum.

BEATRIČĖ. Pirma tu įdomesnis buvai.

LUKAS. Kada?

BEATRIČĖ. Kai tikėjai tuo, kas netikra.

LUKAS. Dabar viskas pasikeitė.

Pauzė

BEATRIČĖ. Už mūsų kiemo yra prūdas. Kai senelė manęs neįsileidžia, nueinu ir per naktį klausau, kaip varlės kurkia. Jos savotiškai dainuoja apie kažkokią laimę. Tai būna pavasarį. Dabar jei manęs neįsileis – sušalsiu.

LUKAS. Aš sušildysiu tave.

BEATRIČĖ. Sušildyk senelę. Viskas dar labiau pasikeis.

LUKAS. Beta! Tu apsiprask su ta mintimi...

BEATRIČĖ. Su kokia? A!.. (*Tyčia nekreipia dėmesio į jo žodžius*) Įsileis. Aš jai kalbėsiu už lango visą valandą. Ir taip, kad nė vieno žodžio nesuprastų. Senelė labai gerbia tai, ko ji nesupranta.

Ateina CHULIGANAS SUMUŠTU VEIDU

CHULIGANAS. Jurgi! Pavaišink cigariuku.

LUKAS. Neturiu.

CHULIGANAS. Neturi?

LUKAS. Ne.

CHULIGANAS. Tai aš pavaišinsiu. (*Užsimoja kumščiu*)

LUKAS. Šalčiau! Šalčiau!

CHULIGANAS. Suskaldysiu snukigalį!

LUKAS. Tau jau suskaldė. Dar pridėsiu. (*Pasirengia muštis*)

BEATRIČĖ. Lukai! Neprasidėk su juo. Eime!

LUKAS. Aš nebėgsiu nuo jo.

CHULIGANAS. Oo! Žalioji katytė! Nieko, nieko! Iš kur tokią pasičiupai, Jurgi? Figūra – klasė! Parodyk snukutį, kačiuk. Nebjauri! Visai nebjauri! Kaip Dievą myliu, gražesnės neregėjau! (*Lukui*) Dabar man ją perleisi. Tau jau užteks!

LUKAS (*šaukia*). Nešdinkis, iš kur atmaklinai!!

CHULIGANAS. Šalčiau, Jurgi. Kekšę man perleisi. Pasakiau, ir šventa! Priešintis nepatarčiau. (*Beatričiai*) Eime, pupuliuk.

LUKAS. Ne tokius sutikai!

Lukas trenkia Chuliganui į veidą. Šis pasvyra, bet atsitiesęs duoda atgal. Prasideda rimtos muštynės. Chuliganas staiga išsitraukia peilį

CHULIGANAS. Na, žegnokis!

BEATRIČĖ. Lukai, pasitrauk!

Beatričė užstoja Luką, kumščiu trenkia Chuliganui per ranką, bet peilio neišmuša

CHULIGANAS. O, koks kirstukas! Tai man patinka. (*Viena ranka nori apkabinti Beatričę, kita – peiliu ginasi nuo Luko*)

BEATRIČĖ. Gelbėkit! Gelbėkit!

Atbėga ANDRIUS ir JULIUS. Jie rankose nešasi muzikos instrumentus

ANDRIUS. Kas gi čia?

Chuliganas slepia peilį

Tai tu, Beta?! Ir Lukas! Kolosališkas nuotykis!

BEATRIČĖ (*sujaudinta*). Pats Dievas pasiuntė jus čia.

JULIUS. Pamatė pro langą ir pasiuntė... Žinoma, tu vėl kokią kvailybę iškrėtei, Beta?

BEATRIČĖ. Aš – nieko.

ANDRIUS (*išžiūrėjęs į Chuliganą*). Èė! Juk tai Fredas iš pirmojo kukurbezdalių klubo!

CHULIGANAS (*nepatenkintas*). Antrasis klubas – kukurbezdalių.

ANDRIUS. Susipažinkite: čierka²⁰, klubo galva!

CHULIGANAS. Malonu susipažinti. (*Andriui*) Tu neįsivaizduoji, kaip ji puolė ginti savo katino.

ANDRIUS. Tas jai lengvai nepraeis. (*Lukui, su pagieža*) Tai štai kaip sprogo tavo didysis būgnas! Dabar aš matau, tikrai sprogo. Teks uždėti lopų.

LUKAS (*grėsmingai*). Pasistengsim! Uždėsime!

JULIUS. Kaip atrodo, sąskaita nemažėja.

ANDRIUS (*Chuliganui*). Kas tave, Fredai, taip aplopė?

CHULIGANAS (*raitydamas kojas*). Chuliganai, chuliganai, chuliganai! Buvo sena sąskaita, susitaikyti norėjau. Ištiesiau jiems dešinę, o su kaire – trinkt! Tik juokais, tik juokais! Chuliganai nesuprato, kad juokais!

ANDRIUS. Hm! Chuliganai? Sako, chuliganų nebėra.

CHULIGANAS (*nustebęs*). Kas sako?

JULIUS. Išmintingiausia taktika: dešinę ištiesei taikai, o kairiąja – per snukį.

ANDRIUS. Kodėl tu pasitraukei iš archyvo?

LUKAS. Kodėl pasitraukei iš archyvo? Tau ten vieta, kaip ir Andriui.

²⁰ Čierka – stiklelis, taurelė.

ANDRIUS (*Lukai, grasinamai*). Vėliau atsiskaitysim! (*Chuliganui*) Iš ko tu dabar gyveni, Fredai?
CHULIGANAS. Tas negyvena, kas neturi galvos ant pečių. Draugauju su bazės vedėjo žmona, žadu vesti vieną univermago pardavėją, kartais užsuku pas pienininkę... Karališkai! (*Šoka tvistą*²¹)
Andrius ir Julius ima groti
ANDRIUS (*nenustodamas barškinti gitaros*). Beta! Pašok su Fredu!
BEATRIČĖ. Dar ko!
ANDRIUS (*nuleidęs gitarą*). Nori susitaikyti su mumis? Pašok su juo. (*Švelniai*) Na, pašok, Beatrice. Tegū pamato, ką tu gali. Pašok! (*Griežtai*) Pašok, sakau!!
Beatrice ir Chuliganas šoka tvistą. Jie šoka temperamentingai, puikiai. Andrius ir Julius groja
ANDRIUS. Bravo! Bravo!
Baigus šokti, Chuliganas pabučiuoja Beatricei ranką
Beta! Pabučiuok tą chuliganą! (*Šiurkščiai*) Na! Girdi?! Pabučiuok! Uvertiūra tu!
Beatrice pabučiuoja Chuliganą, pribėga prie Andriaus, tvoja jam keletą kartą per veidą
ANDRIUS (*mušamas tuo pat metu kalba Chuliganui*). Puikiai judu šokote! Matei, kokia ji? Mūsų pasididžiavimas!
BEATRIČĖ (*pribėga prie Luko, paima jo ranką*). Eime, Lukai! Eime iš čia greičiau! Eime iš čia!
LUKAS (*eidamas su Beatrice*). Beta! Tu apsiprask su ta mintimi...
BEATRIČĖ ir LUKAS išeina. Staiga BEATRIČĖ vėl atbėga
BEATRIČĖ (*labai sujaudinta*). Andriau! Aš myliu tave. Tik tave. Tik tave vieną tikrai myliu. Andriau! Nebūk niekšas! Nieko aš daugiau neprašau: nebūk niekšas ir negirtauk. Kad ir išgersi, tik nebūk niekšas...
ANDRIUS (*atstūmęs Beatrice*). Bėk pas savo Pinkvartą!
Beatrice sukniumba ant suoliuko, verkia
JULIUS. Eisiu kur nors... Į stotį. Išgersiu. Vis vien negaliu grįžti pas tėvą. Ten ta... Zinaida.
ANDRIUS ir JULIUS išeina. Dingsta CHULIGANAS.
Beatrice pakyla nuo suolo. Įsižiūri į erdvę.
Jos vaizduotėje pasirodo BEPROČIAI, CHULIGANAS, ANDRIUS
CHULIGANAS. Ko tu verki, mergaite?
PIRMAS. Kodėl tu nesijuoki, mergaite?
ANTRAS. Kur tavo vieta? Tarp jų ar tarp mūsų?
TREČIAS. Apsispręsk, mergaite.
BEATRIČĖ. Aš mylėjau. Laukiau stebuklo. Stebuklas neįvyko. Jis nepasikeitė. Jis nepasikeis. Jis niekada nebus kitas. Negalima taip pamilti, kad lauktum stebuklo. Negalima! Niekada!
ANDRIUS. Atidavėm tave chuliganui! Atidavėm tave... Atidavėm...
BEATRIČĖ. Užmiršti! Užmiršti!..
ANDRIUS (*darydamas tvisto judesius*). „Koks saldus meilės smalsumas! Kaip man suprasti save? (*Juokiasi*) Būna valandų, gulčiau čia pat ant žemės (*juokiasi*), pasiduočiau, lyg priepuolio pagauta.“
Juokas virsta kažkoku siaubingu ir tragišku kvatojimu
CHULIGANAS. Kaip Dievą myliu, gražesnės neregėjau.
ANDRIUS (*jau nematomas*). Atidavėm tave chuliganui! Atidavėm tave... Atidavėm...
Kažkur nematomi ima juoktis ir JULIUS, ir LUKAS.
Jų juokas kaskart garsėja, pasigirsta čia vienoje, čia kitoje pusėje, pagaliau pripildo visą naktį, aidi visur

²¹ *Tvistas* – greito tempo pramoginis šokis.

BEATRIČĖ (*beveik šaukdama*). Kas daryti?! Kas daryti?!

Juokas nutyla

Aš dabar suprantu, kodėl tu taip išmokai keiktis, Zina!

Beatričės vaizduotėje pasirodo vaikas

BEATRIČĖ. Kas tu?

VAIKAS. Aš – Zinos sūnus.

BEATRIČĖ. Tai tu – tikras? Tu – vaikas?

VAIKAS. Aš – Zinos sunūs. Aš bėgioju gatvėse. Aš žaidžiu aikštėse.

BEATRIČĖ. Jis paliko tave, tau bus šalta. Tu buvai alkanas. Buvai nuogas. Bet tu – stebuklas. Ne! Tu – tikras! Tu užaugsi. Būsi kitas. Niekada nepaliksi...

VAIKAS. Aš atėjau paklausti: iš ko susideda žmogaus siela?

BEATRIČĖ. Tau bus brangių žmonių. Tu mokėsi jų susirasti. Juos mylėsi. Jų neišduosi. Būsi atsakingas už juos.

VAIKAS. Tu negirdi mano klausimo. Mes žaidžiame žaidimą: reikia surasti, iš ko susideda žmogaus siela.

BEATRIČĖ. Aš nežinau! Nežinau! Tai baisus klausimas.

VAIKAS. Žaisdami mes radome: ledą, akmenį, užmuštųjų kaulus. Mums pasakė, kad tai žemė. Iš ko gi susideda žmogaus siela?

BEATRIČĖ. Jūs žaidžiate beprasmišką žaidimą.

VAIKAS. Ne. Mes turime rasti atsakymą. Gal tūkstančius kartų skaudžiai raudosime. Bet paskui mes nuplausime žemę.

BEATRIČĖ. Eik pas Ziną. Ji grumiasi dėl tavęs. Tu – jos viltis.

VAIKAS. Zina – tai tu.

CHULIGANAS. Mergaite!..

VAIKAS (*Chuliganui*). Išeik iš čia.

CHULIGANAS. Mergaite! Tu keistai verki. Kažkur žiūri, galvoji ir verki. Eik namo. Aš palydėsiu tave... kad neužpultų chuliganai. Nebijok, kad aš išgėręs.

BEATRIČĖ išeina, VAIKO ir CHULIGANO lydima

Pirmojo paveikslo kambarys – katilas

ANDRIUS, JULIUS ir LUKAS groja. Jie groja su dideliu įkarščiu, piktai, norėdami grojimu išlieti savo įsiūtį.

Kiek pagrojęs, Lukas staiga palieka mušamuosius, pribėgęs trenkia Andriui į veidą, Andrius meta gitarą, dar smarkiau trenkia Lukui

ANDRIUS. Pinkvarta!

JULIUS (*šaukia*). Grokit, rupūžės! Triūbą sudaužysiu į vieno ir į kito galvą! Iš proto išvedė ta kvaila mergšė!

Julius puola juos. Visi trys ima muštis, bet taip mikliai, tarsi špagomis fechtuotųsi. Staiga mūšis nutrūksta.

Andrius prisipila stiklinę degtinės, kurios keli puslitriai stovi čia pat ant stalo, ir piktai išgeria.

Tą patį padaro Lukas ir Julius

ANDRIUS. Grokim po velniais. Dar papjausim vienas kitą.

LUKAS (*Andriui*). Pirmiausia tave.

JULIUS. Nutilkit! Pažaidėm, ir užtenka.

ANDRIUS. Grok, šunie!

LUKAS. Aš negrosiu. (*Po pauzės, taikingai*) Andriau! Juk tu jos nemyli.

ANDRIUS. O ką tu žinai?

LUKAS. Tu ją niekini.

ANDRIUS. Niekinu. Žinoma, niekinu.

LUKAS. Už ką? Kad ji su manim?..

ANDRIUS. Ne.

LUKAS (*rodydamas į Julijų*). Su juo?..

ANDRIUS. Ne. Niekinu už tai, kad ji – nei su manim, nei su Julium, nei su tavim. Supranti – nė su vienu.

Pauzė

JULIUS. O tu, pasirodo, nekvailas, Andriau.

ANDRIUS. Jei ji būtų su kiekvienu iš mūsų pasidulkinusi, ar mes peštumėmės?

LUKAS. Ji – ne tokia.

ANDRIUS. Ką tai reiškia – „ne tokia“?

LUKAS. Ne tokia, ir viskas.

ANDRIUS. Kas ji tokia? Kas? Skrynia neatrakinama? Paslėpti turtai! Gal jokių turtų nėra? Siuskite, fantazuokite, galvokite, kad velniai žino kas. O tuštuma. Kam tokia reikalinga. Iš proto veda kiekvieną chuliganą, nekaltai akutėm žaidžia, o pati pasiutus, balandėlė. Koks jos dienoraštis! Ir dabar puldinėja kaip prakeikta. Pamėgink paimti – dingsta.

LUKAS. Ji nepasiutus! Neprakeikta! Ji nepuldinėja!

ANDRIUS. Kvaily! Argi nematei?! Ji prie manęs puolė, prie jo, prie tavęs. Tave paliko, jį paliko... Vėl prie manęs... Prie ko dar ji puls?

LUKAS. Mes kaip pamišę puolame prie jos!

ANDRIUS. Ir ką gauname? Ką?

JULIUS. Ką gauna Lukas iš savo dėdės?

LUKAS (*staiga sutrikęs*). Iš dėdės?

JULIUS. Taip. Dėdės. Išmintingo kaip Saliamonas²². Taurus kaip Homeras. Kuo jis vardu? Miražas?

ANDRIUS. Pinkvarta! Girtas pastipo patvoryje!

Andrius ima juoktis, paskui – Julius, pagaliau Lukas. Visi juokiasi kažkoku isterišku, netikru juoku

JULIUS. Aš niekuo netikiu ir nenoriu tikėti. O Beatričė vertė kažkuo tikėti.

ANDRIUS. Kuo tikėti?

JULIUS. Nežinau, bet kažkuo tikėti... Aš susimąščiau. Pradėjau galvoti, kad aš – žmogaus parodija, kad reikia būti kitokiam...

ANDRIUS. Išgerk!

Julius išeina. Andrius ir Lukas – taip pat

JULIUS. Kas yra žmogus? Tai kažkoks kvailys su moterimi galvoje! Atėjo moteris, apkvailino kiekvieną, ir viskas. O ką davė? Nieko! Liko neapykanta, vienatvė.

LUKAS. Vienatvė – štai kas! Jūs to nesuprantat.

JULIUS. Labiau nei tu manai. Gyvenimas – ugnis. Vienam prie ugnies – baisu! Ar jums teko būti nakties metu miške vienam prie laužo? Man teko. Klaiku! Atrodo, kad tave kažkas sudraskys. O laužas degs, apims visą mišką. Ir dūmas tas neišsisklaidys niekada.

ANDRIUS. Išgerk.

Julius išgeria. Andrius ir Lukas – taip pat

²² *Saliamonas* (X a. pr. Kr.) – Izraelio ir Judėjos karalius, garsėjęs išmintimi.

JULIUS. Taip. Buvo draugystė. Trijų modern vyrų. Nieko nebijojom. Gašdinome kitus. Juokėmės. Ieškojome tik nuotykių. Ir kažkur skubėjome. Atrodė, kad per maža laiko. Gera turėti per maža laiko. O dabar kas? Skiedalas! Surūgęs! Atsirado kažkoks tuščias laikas. Slampinėjam kiekvienas sau, nežinodami, ko griebtis. Mintimis vis apie tą prakeiktą... tikrai kažkieno prakeiktą Beatričę. Susirenkam groti – muštynės! Čia velnias yra įkišęs savo uodegą, pasakytų mano tėvas. Žinoma, velnias. Naujoviškas velnias, verčias gerbti dorą ir nekaltybę.

ANDRIUS (*trenkia mušamųjų lėkštėmis*). Išprievartaukim ją! Kolektyviai!

Trumpa pauzė

LUKAS (*puola Andrių*). Kaip blakę sutrinsiu!

ANDRIUS. Šalčiau, Pinkvarta! Tu gausi savo dalį. Kitaip niekada negautum.

LUKAS. Tai mane užmuškite!

ANDRIUS. Ji tavęs nemyli. Pasityčiojo iš tavęs. Tu – mazgotė! Vyža! Bijai atkeršyti!

JULIUS. Peržengsim slenkstį... Kas už jo? Tuštuma.

ANDRIUS. O kas neperžengus? Kas? Atsakyk, filosofe!.. O kolektyvinis – aukščiausias įsiutimas.

Lukas susimąstęs ritmingai ir lėtai muša būgną

JULIUS. Beatričė dabar nesirodys. Niekada. Ji pasiekė savo. Ji sunaikino mus. Išspjovė! Mes virtome spjaulalais.

ANDRIUS (*šaukia*). Grokit! Grokit! Grokit, velniai prakeiktieji!!

Vėl visi groja su tokiu pat pykčiu ir įsiutimu.

Staiga Lukas nustoja mušti būgnus, čiumpa peleninę ir trenkia į langą. Suskamba dūžtantis stiklas.

Andrius pagriebia butelį ir taip pat trenkia. Julius – kitą.

Lyg proto netekę, jie svaido į langus ką tik nutverdami.

Dūžtančio stiklo garsas kaskart stiprėja, kol virsta nenutrūkstamu artimos perkūnijos trenksmu.

Staiga įeina Beatričė. Stiklo muzika iš karto nutyla. Ilga pauzė.

Jie žiūri į Beatričę lyg suakmenėję

ANDRIUS. Klaupkitės!

Visi atsiklaupia prieš Beatričę

BEATRIČĖ (*pasitraukia*). Jūs – girti?

ANDRIUS. Įsimylėję.

JULIUS. Visi trys.

LUKAS. Kiekvienas trigubai!

ANDRIUS. Ir visi pikti.

JULIUS. Ir visi negirti.

LUKAS. O tik išgėrę.

BEATRIČĖ. Kaip tai sunku!..

ANDRIUS. Kas sunku?

BEATRIČĖ. Sunku matyti jus klūpančius. Stokitės!

Staiga visi trys lyg automatai atsistoja

ANDRIUS. Netikėjome, kad tu dar ateisi, Beatriče!

JULIUS. Visą laiką tavęs laukėme, Beatriče!

LUKAS. Tave visur matydavome, Beatriče!

BEATRIČĖ. Aš atėjau pas jus paskutinį kartą.

JULIUS. Atėjai viską pradėti nuo pradžios?

ANDRIUS. Arba pradėti nuo pabaigos!

LUKAS. Arba visai nepradėti!

BEATRIČĖ. Jūs jau nebežinote, ką kalbate.

ANDRIUS. Bet mes žinome, ką darome.

BEATRIČĖ. Aš atėjau pas jus paskutinį kartą. Aš turėjau ateiti. Negalėjau neateiti... Aš laukiau stebuklo. Stebuklas neįvyko. Norėjau, kad jūs būtumėte kiti. Kiti jūs negalite būti. Jūs tokie, kokie esate. Buvo valanda... galvojau, kad man liko tiktai mirti. Nieko daugiau: mirti! Bet tai buvo viena valanda... Vėliau aš supratau: jūs norite tiktai gyventi. Pikta nenorite daryti. Kai mama grįžo ir man pasakė...

LUKAS. Mama grįžo?!

BEATRIČĖ. Kai ji grįžo ir man pasakė: „Aš norėjau tiktai gyventi, o pikta tau nenorėjau daryti“, – aš viską supratau.

ANDRIUS. Mes norime pikta daryti! Norime!

BEATRIČĖ (*šaukia*). Ne! Ne! Ne!

ANDRIUS. Štai, pažiūrėk, mano rankos kruvinos.

BEATRIČĖ. Ne! Ne! Nekruvinos! (*Glaudžia jo rankas sau prie veido*)

LUKAS. Tu tą pat darai, bet tu nebe ta.

BEATRIČĖ. Aš ta pati, Lukai.

LUKAS. Ji grįžo. Dabar tu – kita. Tu staiga nutolai nuo mūsų.

BEATRIČĖ. Lukai! Pakartok, kaip tu tyliai šaukdavai pro langą, kad kiti neatbustų...

LUKAS (*šaukia*). Niekaip nešaukdavau!

Pauzė

BEATRIČĖ. Ji atsiklaupė prieš mane ir pasakė: „Atleisk mano silpnybę. Aš neapsakomai norėjau gyventi. Pikta nenorėjau daryti.“ Paskui ji paskambino man vieną sonatą. Nuostabią...

ANDRIUS (*nutraukdamas ją*). Išgerk, Beatriče!

BEATRIČĖ (*griežtai*). Ne!

ANDRIUS. Išgerk. (*Bruka jai stiklinę degtinės*) Labai prašau. Juk tu vis vien... Nenoriu žodžio ištarti.

BEATRIČĖ. Užtenka! Girdėjau.

ANDRIUS. Na tai pašok, Beatriče. Išsirenk nuoga ir pašok.

BEATRIČĖ. Kodėl tu nori būti blogesnis už kitus, Andriau?!

JULIUS. Blogesnis? O mes norime susilyginti.

BEATRIČĖ. Dar man pasakė ji: „Aš susiteršiau prieš tave.“ Tikrai taip pasakė. Ir buvo labai keista. Aš pagalvojau, kokia laimė, kad aš prieš ją ne...

LUKAS. Geriau tylėk, Beatriče.

JULIUS. Mes viena kalbame, o tu – kita.

ANDRIUS. Be entuziazmo mes negalime su tavim atsisveikinti.

JULIUS. Čia yra teatrinių kostiumų. Papuošim tave. Tu būsi – karalienė.

ANDRIUS. Surengsim velniškas iškilmes.

LUKAS (*staiga*). Bėk, Beatriče! (*Šaukia*) Bėk! Bėk!

BEATRIČĖ (*nustebusi*). Kodėl? Kas atsitiko?

ANDRIUS. Pinkvarta! Užmušiu! Prisiekiu – užmušiu! (*Beatriče!*) Lukas – girtas.

JULIUS. Štai tavo apsiaustas. Jis – gražus, bet greit užsidega. Nebūk tarp rūkančių vyrų.

BEATRIČĖ. Kodėl?

JULIUS. Nebūk, kur karšta. Žūsi.

Beatričė ima garsiai juoktis

Ko tu juokies?

BEATRIČĖ. Apsiaustą aš gi palikau už durų... Einu. Atsisveikindama paskambinsiu jums tą Mocarto

sonatą. Ją skambindama, visada girdžiu lyg kažkokį šaukimą... Tą patį girdėjau, jai skambinant... šaukimą gyventi... kažką labai šviesaus, dėl ko verta gyventi.

ANDRIUS. Gyventi verta tik tada, kai galima viską pasiimti iš gyvenimo.

BEATRIČĖ. Visko negalima. Ateidama galvojau apie tą sonatą. Ir norėjau jums paskambinti.

JULIUS. Skambink, Beatriče! Skambink šitaip: gyvenimas – audra! Jis ir bepročius priims. Audroj yra vietos visiems ir viskam.

BEATRIČĖ. Ne. Ne taip. Ne tokia muzika.

JULIUS. Vis vien skambink, Beatriče! Skambink, kaip dar negirdėjom. Apvainikuosim tave lyg karalienę.

Beatričė atsisėda prie pianino. Julius atneša karalienės karūną ir uždeda jai ant galvos. Atrodo, kad Beatričė to nepajunta. Skambina

BEATRIČĖ (*baigusi skambinti*). Patiko jums?

LUKAS. Neklausk.

BEATRIČĖ (*visą laiką su karūna*). Aš blogai skambinu. Bet Mocartas – šviesa. Jūs turėjote jausti. Sakykit: jautėte? Supratote?

Pauzė. Jie tyli

Palieku jus, ir man gaila. Tiek čia grota! Ir kartais taip kvailai. O vis dėlto kažkas buvo. Tik aš daug ko nesupratau. Visi žiburiai mane viliojo... Buvau laiminga. Ir buvau nusivylusi. Buvau praradusi ramybę. Maniau, kad visam amžiui. Bet ne, ne! Man tik septyniolika. Aš – laiminga. Laimingam nesunku pakelti gyvenimą. Juk taip? Aš vėl mokysiuos. Aš – ne beprotė. Eisiu vėl ir į muzikos mokyklą. Sako, aš gabi. Aš noriu ką nors pasiekti. O ką – nežinau pati. Garbės, laimės... Ne sau vienai, visiems... O gal ir vėl skausmo. Skausmo dėl per didelės gyvenimo meilės. Gero skausmo – kai ašarų pilnos akys, o širdyje šviesu... (*Sujaudinta ir labai nuoširdžiai*) Ak, mano berniukai. Kodėl jūs tylite? Pasakykit ką nors atsisveikinant. Labai gera, nekasdieniška, kad visą laiką atsiminčiau.

Pauzė. Jie tyli

Senelė sako, kad Dievas yra. O jis tikrai yra. Aš jaučiu jį muzikoje... katedroje, tose kolonose... mylimam veide...

Pauzė

ANDRIUS. Duosim jai pačiai rinktis. Su kuriuo pirmuoju atsisveikins...

JULIUS. Tas nuims jai karūną.

Trumpa pauzė

BEATRIČĖ (*kažką bloga nujausdama*). Apie ką jus kalbate?.. Aš einu.

ANDRIUS. Atsisveikink su kiekvienu.

BEATRIČĖ. Sudie, Juliau... Lukai... Andriau...

Julius ir Lukas puola prie Beatričės. Julius trenkia į žemę karūną. Klyksmas. Tamsa.

Spindulyje pasirodo Beatričės veidas

BEATRIČĖ (*šaukia*). Kas jūs esate? Kas jūs esate?

Pasirodo Direktoriaus pavaduotojos, Gydytojo, Juliaus tėvo, Andriaus tėvo, Motinos veidai

DIREKTORIAUS PAVADUOTOJA. Ar tu jų nepažįsti?

BEATRIČĖ. Žmonės! Kas jūs esate?!

GYDYTOJAS (*labai garsiai*). Argi tu jų nepažįsti?!

BEATRIČĖ. O Dieve! Kas jūs esate?!

ANDRIAUS TĖVAS. Kodėl tu čia atėjai? Kodėl? Kodėl?

JULIAUS TĖVAS. Kodėl atėjai pas bepročius?

BEATRIČĖ. Ak, kodėl aš čia atėjau?

DIREKTORIAUS PAVADUOTOJA (*žiūrovams*). Ar mes galime pateisinti ją? (*Beatričiai*) Kas čia tave traukė? Kauksmas? Iš pačių juodžiausių gilumų!

BEATRIČĖ. Aš tikėjau kažkuo. Bėgau nuo kažko. Suradau... Ką suradau? Dieve! Ką? Ką suradau?!. Kas jūs esate?!

GYDYTOJAS (*žiūrovams*). Ar mes galime pasmerkti ją? (*Beatričiai*) Jie išdavė tave. Sumynė tave. Sutrypė! Apiplėšė!

JULIAUS TĖVAS. Jie pastatė tau mirties kameras. Pasaulis šaukia: kas jūs esate?!

DIREKTORIAUS PAVADUOTOJA. Jie amžini! Jie kas kartą nauji!

ANDRIAUS TĖVAS. Pažinsi juos – žūsi. Pasigailėsi jų – taip pat žūsi!

BEATRIČĖ. Geriau žūti! Ne! Ne!

MOTINA. Aš skubėjau pas tave, dukra.

BEATRIČĖ. Mama, atleisk. Atleisk... Atleisk...

MOTINA. Aš kalta...

BEATRIČĖ. Aš nežinojau! Nežinojau!..

MOTINA (*šaukia*). Aš nekalta! Dėl pražūties aš nekalta!

BEATRIČĖ. Aš laukiau stebuklo!.. Atleisk man...

MOTINA. Vaivorykštės tiltas! Permestas per tavo trumpą gyvenimą. Per mano ilgą gyvenimą. Vaivorykštės tiltas! Tu bėgai juo! Aš bėgau juo!

BEATRIČĖ. Meilė! Meilė! Meilė!

MOTINA. Kūdikiai! Tiltas nebuvo. Buvo tik iliuzija. Mes palinkome prieš iliuziją, prieš paslaptį. Ir pačios save apgavome.

BEATRIČĖ. Geriau žūti! Geriau žūti, jei nebėra pasaulyje meilės! (*Veido nebematyti, girdėti tolstantis balsas*) Jei nebėra meilės!.. Jei nebėra meilės!.. Meilės... Aa!!!

Vėl šviesu. Įbėga išsigandęs JULIUS

JULIUS. Vijaus iki penkto aukšto. Ji išsoko! Iš penkto aukšto!

Pauzė

ANDRIUS. Beprotė! Ką bloga jai padarėme? Juokų nesuprato! Kam galėjo ateiti į galvą, kad ji šoks pro langą, iš penkto aukšto?! Atsiminkite, vyrai: ją jau buvo pasiuntę į psichiatrinę ligoninę.

JULIUS. Dabar jau teks duris atidaryti.

LUKAS. Ar mus sušaudys?

ANDRIUS. Už ką?

Uždanga

Juozas Grušas, *Laimingasis*: dramos, apsakymai, novelės, sudarė Gediminas Mikelaitis, Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2011.